

De Pyramide

**Met muziek
het voorjaar in**

Muzieksoftware Studio 9

De Pyramide

Muziekwijzer voor Primair Onderwijs
Uitgave van Gehrels Muziekeducatie

Redactie

Jan de Vuijst (hoofdredacteur), Eleonore Riksen (eindredacteur), Saskia Beverloo, Eefje Jansen, Dieuwke Kloppenburg, Suzan Overmeer, Kees van der Sande, Marinus Scholten, Elisabeth Smulders, Liselot ten Broeke en Tineke Vlaming

Muziekredacteuren: Jan Breimer, Carol Haisma en Johan Oomkes

Redactiemedewerkers: Carol Haisma, Marijke Nekeman en Hanny Teunissen

Vaste medewerkers

Johanna Andonovski, Pia Barentsen, Liesbeth van den Berg-Hermesen, Mijntje van Daesdonk, Hermien Wiechers, Dieuke van der Wielen

Redactieadres

j.devuijst@hetnet.nl
Tel.: 0521 361499

Verschijningsdata in 2011

Januari, maart, mei, september en november.

Kopij twaalf weken voor de verschijningsdatum zenden naar het redactieadres.

Advertenties

Voor informatie over tarieven en contracten:

j.devuijst@hetnet.nl
Tel.: 0521 361499

Bestuur Gehrels Muziekeducatie

Michel Hogenes, voorzitter
Margrè van Gestel-v.d. Heyden, secretaris
Gerrit van der Gaarden, penningmeester,
Leo Aussems, Ineke Braak-van Kasteel

Secretariaatsadres Gehrels Muziekeducatie

De Meerkoet 1, 2761 SM Zevenhuizen
E-mail: informatie@gehrelsmuziekeducatie.nl

Ledenadministratie Gehrels Muziekeducatie

(abonnementen en adreswijzigingen)
Antwoordnummer 11005, 1930 VB Egmond aan Zee.
Tel. 072-5069881
E-mail: leden@gehrelsmuziekeducatie.nl
Giro 226003 Gehrels Vereniging

**Lidmaatschap, tevens abonnement via incasso:
Abonnement per kalenderjaar, voor Nederland**

Normaal lid	€ 60,-	incl. 2 cd's
	€ 40,-	excl. cd's
Studenten	€ 40,-	incl. 2 cd's
	€ 20	excl. cd's

(kopie studentenkaart insturen vóór 1 december)

Senioren 65+	€ 50,-	incl. 2 cd's
	€ 30,-	excl. cd's

(kopie 65+ pas insturen vóór 1 december)

Verhoging met €1,- administratiekosten bij het ontbreken van een incassomachtiging.

Abonnement buiten Nederland

Binnen Europa: € 5,- extra portokosten per jaar
Buiten Europa: € 10,- extra portokosten per jaar

Bestellingen Gehrels Muziekeducatie

(publicaties, cd's, losse nummers)
Antwoordnummer 110, 1440 VB Purmerend
E-mail: bestellingen@gehrelsmuziekeducatie.nl
Rek.nr. 5908 06 092 Gehrels Vereniging Purmerend
Losse nummers à € 10,- (septembernummer),
of € 7,50 (overige nummers) en € 20,- per cd (incl. verzendkosten).

Voor verzending buiten Nederland geldt een toeslag in verband met extra portokosten.

Bronvermelding

De redactie besteedt veel zorg aan het opsporen van de auteurs van liederen die opgenomen worden. Als desondanks toch liederen zonder auteurs- en/of bronvermelding worden afgedrukt, duidt dat erop dat het opsporen ervan geen succes heeft gehad. Het wordt op prijs gesteld dat de rechthebbenden zich alsnog met de redactie in verbinding stellen.

Info: www.gehrelsmuziekeducatie.nl

Lay-out: Norddesign, Drachten
Druk: Scholma Druk, Bedum
ISSN 0033-4731

Van de redactie

Iedereen kent pindakaas, beleg om op het brood te smeren. Maar pindakaas is ook kunst. Wist u dat niet? Jammer. U hebt er uw schoenen aan kunnen vuil maken in het Centraal Museum in Utrecht en uw jurk of pak moeten laten reinigen als u per ongeluk uitgelopen bent in de smurrie in Boymans van Beuningen. U hebt kennis gemaakt met een conceptueel kunstwerk van Wim T. Schippers. Conceptueel? Nou ja, zo iets als het sprookje van de keizer zonder kleren. De keizer was zo trots op zijn nieuwe kleren, zijn adviseurs prezen zijn prachtige kleren, dat hij zelfvoldaan, bloot, door de straten paradeerde. Wim T. Schippers, wie zegt u? Dat is die roemruchte TV- en radiomaker van enige decennia terug met programma's als Ronflonflon en de Barend Servetshow. Nu staat hij opnieuw op het podium van de kunsten, met pindakaas. Smeer het op de vloer, maak er een lijst omheen en we zijn als kunstenaar financieel weer even onder de pannen en hebben een belangrijk kunstwerk geleverd, betaald door de belastingbetaler. Hoe kan het toch dat vele mensen dit soort 'kunst' beu zijn. Gevolg? Een ondergrondse woede bij een flink aantal Nederlanders, die zich uit via één of meer politieke partijen, om financieel niet meer voor deze onzin op te willen draaien. Uitmondend in een regeringsverklaring waarin één van de accenten is: bezuinigen op kunst. Terecht zo'n maatregel als de kunstelite zo iets tot kunst verklaart en er via de zakken van de belastingbetaler dik voor betaald. Bezuinigingen zijn noodzakelijk, dan maar bezuinigen op dit soort lariekoek denken velen. Maar zoals gewoonlijk moeten de goeden lijden onder het gedrag van de slechten. Ofwel, er zijn vele kunstbroeders en -zusters die heel goed werk verrichten maar, ten onrechte meegesleurd worden in de tsunami van bezuinigingen. Veroorzaakt door zogenaamde kunst als een vloer met pindakaas, een plafond met appelstroop of welke lariekoek nog meer denkbaar is.

Enkele voorbeelden van goed werk in en voor de kunsten samen met en voor mensen.

Jazz4kids zet zich met succes in voor meer aandacht voor jazz in het onderwijs. Doet dat op deskundige wijze en met veel plezier en kwaliteit voor leerlingen en leerkrachten. Presentator en zanger is Suzan Overmeer, tevens redacteur van dit tijdschrift. Zie ook het artikel in Bulletin Cultuur & School 66.

Een ander voorbeeld. De vele consultants en docenten voor muziek in primair en voortgezet onderwijs die met veel vakmanschap en enthousiasme leerlingen kennis laten maken met een breed spectrum aan muziek op een zodanige wijze dat ze er jaren later nog met veel genoegen aan terug denken.

De les? Laat je niet imponeren door de zogenaamde culturele elite als boven beschreven. Het is niet meer dan boerenbedrog. Met excuus voor de boeren. Maar kijk, luister, leer en laat je beïnvloeden door degenen die echt iets te bieden hebben in en met kunst en muziek en muziekonderwijs voor leerlingen, leerkrachten en ouders.

Jan de Vuijst, hoofdredacteur

(Advertentie)

Meezing-CD
Ter gelegenheid van
65 jaar
Gehrels
Muziekeducatie
Speciale jubileumprijs:
€17,50

INHOUD

Van de redactie	2
Bij deze Pyramide	3
Muziek is beweging	4
• José Retra	4
Muzieksoftware in de praktijk (5)	
FL Studio 9.1	
• Marinus Scholten	7
Besprekingen	
• Jouw ziel wil zingen; over de vreugde van stembevrijding	11
• Windkracht 6 nu ook digitaal!	39
• Oscar	39
Ozewieze Wat?	
Hoort Roeland	
• Dieuwke Kloppenburg	12
Bert en Ernie	
Doelgroep: 10 t/m 12 jaar	
• Mijntje van Daesdonk	14
Liedbijlage	
Een nieuw geluid	
Doelgroep: 4 t/m 12 jaar	
• (Afgestudeerde) studenten conservatorium Artez en Codarts	17
Viva Mexico!	
Doelgroep: 8 t/m 10 jaar	
• Kees van Gestel	25
Pret met Pasen	
Doelgroep: 4 t/m 8 jaar	
• Pia Barentsen en Dieuke van der Wielen	30
Achter de muziek het voorjaar in	
Doelgroep: Kinderen van 1,5 – 3 jaar met ouder	
• Jacqueline Stark	34
Berichten	
• Eefje Jansen	38
Hoge noot	39

Bij deze Pyramide

Pagina

Stampen, klappen, swingen, lopen: muziek is beweging! Een onderzoek door José Retra naar bewegingsaspecten in het muzikale leerproces van peuters.

4

Een muzikles over Bert en Ernie, niet voor de kleuters, maar voor 10-12 jarigen! De kinderen schrijven een rap en voeren hem uit. Teamwork!

14

Pagina

Vrolijk het voorjaar tegemoet met lenteliedjes. Jacqueline Stark laat de peuters zingen over eitjes en kuikentjes en voor de kleuters hebben Pia Barentsen en Dieuke van der Wielen vele ideeën voor Pasen met muziek.

30

In **Berichten** staan allerlei weetjes en gebeurtenissen die te maken hebben met muziek.

38

Muziek is beweging

Tijdens mijn studie aan de Universiteit van Exeter, Engeland, deed ik onderzoek naar bewegingsaspecten in het muzikale leerproces van kinderen in de leeftijd van 18 tot 36 maanden. De uitkomsten van het onderzoek geven een verrassende kijk op het gebruik van beweging in de muziekles. In een serie van twee artikelen beschrijf ik de resultaten van het onderzoek. Deel twee verschijnt in het septembernummer van de Pyramide.

José Retra

BEWEGING EN HET MUZIKALE LEERPROCES

Beweging is altijd gezien als een vanzelfsprekend element in de muziekles. Maar hoe kunnen we beweging effectief gebruiken in de muziekles met jonge kinderen ter ondersteuning van het muzikale leerproces? Mijn uitgangspunt is dat je beweging niet los kunt zien van het muzikale leren van jonge kinderen. Gebleken is dat jonge kinderen bewegingen op muziek maken, nog voordat zij vocale reacties geven op muziek (Hicks, 1993). Voor jonge kinderen is beweging een belangrijke manier om hun muzikale innerlijke ervaring uit te drukken (Cohen, 1994) en uiting te geven aan hun muzikale ideeën en kennis (Greenberg, 1979). Door onderzoek in educatie in de voorschoolse periode wordt steeds meer het belang ingezien van het lichaam en beweging in het muzikale leerproces (Wright, 2003; Young, 1999, 2003).

HET ONDERZOEKSDOEL EN DE WERKWIJZE

Het doel van mijn onderzoek was om te begrijpen hoe kennis van muzikale elementen bij jonge kinderen in de leeftijd van 18 tot 36 maanden zich representeert door middel van beweging in muziekactiviteiten. Daarnaast hoe je het muzikale leerproces kunt ondersteunen door het effectief gebruik van beweging. Mijn uitgangspunt was om tot theorievorming hierover te komen. Een aantal uitkomsten heb ik hierna samengevat.

In mijn onderzoek ben ik uitgegaan van de werkwijze Muziek op Schoot. Deze werkwijze is met name gericht op het muzikale leerproces en minder op het muzikale leerproduct. Om het leerproces te kunnen evalueren is het desalniettemin van belang om te weten of jonge kinderen muzikaal iets geleerd hebben. Algemeen gesteld kunnen jonge kinderen door middel van beweging duidelijk maken wat ze weten en wat ze willen. Volgens Macintyre en McVitty (2004) is het zelfs zo dat, als jonge kinderen niet bewegen, we niet kunnen weten of ze iets geleerd hebben. De vraag is dus hoe we het muzikale leerproces van jonge kinderen zo goed mogelijk kunnen ondersteunen door middel van beweging en welke voorwaarden hierbij een rol spelen.

In de context van het muzikale leerproces blijkt dat zowel de constructie van de bewegingen zelf als het gebruik van die bewegingen in een muziekactiviteit een rol spelen. Bewegingsreacties kunnen gezien worden als een uiting van een persoonlijke voorstelling (representatie) van bepaalde muzikale elementen binnen een activiteit. Bewegingsgebeurtenissen in de tijdstroom – letterlijk de tijd van het begin tot het einde van een liedje – kunnen kinderen interpreteren als aanknopingspunten om de structuur, de melodie en het ritme van een liedje te begrijpen. De doelen van een activiteit, het motorisch ontwikkelingsniveau van de kinderen en met name het tempo van een liedje zijn belangrijk om het de kinderen mogelijk te maken bewegingsreacties te geven die muzikale elementen representeren.

In de gemiddelde Muziek op Schoot les, voortaan aangeduid als MoS-les, wordt veel bewogen. Ik ben begonnen met het zoeken naar een kader om alle bewegingen in te plaatsen die ik zou kunnen observeren. Uit de analyse van een klein vooronderzoek – een videoregistratie van een MoS-cursus met vier kinderen – zijn de volgende vier basisbewegingscategorieën voortgekomen:

- Beweging met ondersteuning (bijvoorbeeld het vasthouden van de hand door de verzorger tijdens het marcheren of op één been staan);
- Beweging zonder ondersteuning (bijvoorbeeld klappen);
- In beweging gezet worden (bijvoorbeeld wiegeliedjes, schootliedjes);
- Zelf iets in beweging zetten (bijvoorbeeld speelgoed, muzikaal materiaal).

Deze categorieën dienden als uitgangspunt voor het verdere onderzoek. Maar je kunt ze ook heel goed gebruiken in lesvoorbereidingen om het aanbieden van beweging te structureren. Weten wat voor een manier van beweging je gebruikt, helpt om een activiteit gericht aan te bieden en je doelstellingen te halen.

Voor de hoofdstudie zijn video-opnames gemaakt van vijf Muziek op Schoot cursussen (in totaal 40 lessen) in twee leeftijdsgroepen: 18 tot 24 maanden en 24 tot 36 maanden. Vervolgens zijn de beelden geanalyseerd.

De meeste jonge kinderen gaan vanzelf bewegen als ze muziek horen. Menig ouder heeft hier veel mooie verhalen over. Deze natuurlijke bewegingen (o.a. Sims, 1985; Eerola, Luck & Toiviainen, 2006) zijn min of meer te groeperen in drie soorten bewegingen die kinderen vanzelf maken: op en neer gaande bewegingen, draaiende bewegingen om de as en wiegende bewegingen van links naar rechts en vice versa. Meestal wordt bij deze bewegingen het hele lichaam gebruikt.

Een doel van muziekeducatie is om dit bewegingsrepertoire uit te breiden en muzikaal educatieve inhoud te geven aangezien 'alleen maar bewegen niet genoeg is om de verschillende elementen van muziek te laten zien' (Greenberg, 1979). Effectieve muzikale bewegingen zijn bewegingen die het muzikale leerproces – onderbouwd door de muzikale ontwikkelingsdoelen – van een activiteit ondersteunen. Dit zijn, in tegenstelling tot natuurlijke bewegingen, bewegingen met een muzikaal educatief doel.

Een reguliere activiteit in een MoS-les bevat een kort liedje dat qua inhoud en tekst aansluit bij de belevingswereld van jonge kinderen en de kinderen er motorisch bij betreft. De eerder genoemde basisbewegingscategorieën zijn overkoepelende of algemene bewegingscategorieën met een muzikaal educatief doel. De volgende stap was om binnen deze categorieën beweging gedetailleerder te kunnen omschrijven. Dit resulteerde in twee algemene bewegingstypen: *ritmische bewegingen* en *gebarende bewegingen*. Het bleek niet mogelijk binnen de context van het onderzoek om alle bewegingen nauwkeurig te omschrijven, met name omdat er niet van de kinderen verlangd werd dat zij de bewegingen van de docenten exact kopieerden en zo hun eigen bewegingsmanieren creëerden.

Ritmische bewegingen

Deze bewegingen volgen de maat van het liedje. Vier soorten bewegingsresponsen zijn gezien:

- een directe respons: in de maat;
- een vooruitlopende respons: sneller dan de aangeboden maat;
- een vertraagde respons: langzamer dan de maat;
- een wisselende respons: in en uit de maat.

Tevens zijn dit bewegingen die een contact-oppervlakte nodig hebben om tot stand te komen. Dat wil zeggen dat het resultaat van de beweging geluid is, bijvoorbeeld een klap of tik op de vloer, met materiaal of op het lichaam. Zij creëren een directe muzikale representatie: de maat wordt gehoord en gevoeld. Dynamische aspecten zoals hard en zacht kunnen met deze bewegingen ervaren worden.

Gebarende bewegingen

Dit is een heel scala aan bewegingen die te maken hebben met begrippen als dichtbij, veraf, op, neer, naar beneden, hoog en laag (Grunwald, 1989; Bamberger, 1991). Dit zijn bewegingen die geen contact-oppervlak nodig hebben maar wel dynamische aspecten hebben. Er is een verschil in energie. Bijvoorbeeld het plotseling weghalen van de handen in een kiekeboe-liedje of het openen van een denkbeeldig gordijn waarbij de handen langzaam voor de ogen weggaan, in een horizontale beweging naar links en rechts. In beide situaties hebben de handen dezelfde uitgangspositie: plat voor de ogen met de vingers omhoog gericht. Nu kunnen gebarende bewegingen ook zeker ritmisch zijn. Maar het punt is dat het ritmische van de gebaren hoogstwaarschijnlijk indirect ervaren wordt omdat er geen contactoppervlak is: er is geen geluidseffect. Duidelijk een punt voor verder onderzoek.

Voorwaarden

De afstemming van de tekst, het motorisch ontwikkelingsniveau, het tempo en het gebruik van objecten bleek een belangrijke invloed te hebben op de bewegingsreacties van de kinderen. Duidelijk is dat deze voorwaarden belangrijk zijn om jonge kinderen effectief in beweging te zetten.

HOE KUNNEN WE DE KINDEREN OP DE MUZIKAAL MEEST NUTTIGE MANIER IN BEWEGING ZETTEN?

Tekst

De teksten van de liedjes moeten aanwijzingen geven voor de te maken bewegingen: zingen wat je doet of doen wat je zingt. De teksten van de liedjes zijn vooral belangrijk bij gebarende bewegingen om de gebaren betekenis te geven.

Motoriek

De kinderen moeten in staat zijn om de bewegingen redelijkerwijs te kunnen maken. Van belang hierbij is dat er niet gevraagd wordt om een exacte kopie van de bewegingen die de docent voor doet. Ieder kind kan dit op haar/zijn eigen wijze doen. Herhaling helpt de kinderen om uiteindelijk hun eigen vorm hierin te vinden en op die manier het muzikale idee achter de beweging te ervaren.

Tempo

Het blijkt dat het tempo waarin een liedje aangeboden wordt van enorme invloed is op de bewegingsreacties van de kinderen. Als je het natuurlijke tempo (Flohr, 2005) van de kinderen benadert, zijn zij in staat hun bewegingen te synchroniseren met de maat van de muziek. Dit natuurlijk tempo ligt meestal hoger dan dat wat volwassenen vaak kiezen. Als de kinderen de liedjes eerst in hun eigen tempo krijgen aangeboden, kunnen zij na veelvuldige herhaling op den duur hun bewegingen ook met langzamere tempi synchroniseren. Omdat de kinderen een aansluiting kunnen voelen van hun bewegingen met het tempo van het liedje doen ze ook sneller en vaker mee.

Objecten

Het gekozen materiaal bleek van invloed op de bewegingsreacties wat betreft het vasthouden en omgaan met speelgoed en instrumentjes (muzikaal materiaal). Maar ook bleek dat als het materiaal niet aansloot bij de muzikale doelstelling van de activiteit. Dat wil zeggen als er geen oorzakelijk muzikaal verband was tussen de eigenschappen en mogelijkheden van het materiaal en het muzikale

leerdoel, de kinderen gewoon iets anders gingen doen. Dit was tevens een heel mooie indicatie dat jonge kinderen zich wel degelijk bewust zijn van het muzikale effect dat zij kunnen sorteren door hun handelingen. Een duidelijk voorbeeld was het gebruik van eendjes in de les. Uitgaande van het muzikale ontwikkelingsdoel voor de activiteit: stimuleren van het maatgevoel, was het de bedoeling dat de kinderen met de eendjes op de grond tikten. Nu werden er eendjes gebruikt van hard plastic maar ook eendjes van zachte stof. De stoffen eendjes gaven geen geluid, met als gevolg dat er dus geen hoorbaar effect van de beweging met het eendje was. Juist deze auditieve terugkoppeling bleek belangrijk om effectief deel te nemen aan de activiteit. De kinderen zochten naar andere bewegingsmogelijkheden met de stoffen eendjes, maar sloten daarbij niet aan bij de muzikale leerdoelen van de activiteit.

In het volgende artikel zal ik ingaan op activiteitscategorïeën en de rol van de docent.

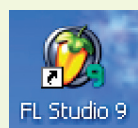
José Retra is onderzoekster en docent Muziek met Jonge Kinderen bij het Voorschoolse Muziek Educatie Centrum te Amsterdam. Zij geeft lezingen en presentaties over haar onderzoek en andere onderwerpen binnen de voorschoolse muziekeducatie. Zij onderhoudt de website en beheert de ledenlijst van de MERYC.
www.joseretra.com

Bronnen: zie www.gehrelsmuziekeducatie.nl

Muzieksoftware in de praktijk (5)

In de serie 'muzieksoftware in de praktijk' komt in deze aflevering 'FL Studio 9.1' aan bod. In dit artikel beschrijf ik de installatie en de werking van 'FL Studio 9.1' in tien stappen. Een praktijkvoorbeeld is wederom toegevoegd.

Marinus Scholten

FL STUDIO 9.1

Beschrijving

FL Studio is begonnen onder de naam Fruity Loops (vandaar FL). Het fruit vindt u nog terug in het logo. In FL Studio kunt u songs creëren met samples. Samples zijn korte digitale geluidsfragmenten. U vindt in dit programma veel samples van muziekinstrumenten met een goede kwaliteit. De samples kunt u ordenen in patronen (patterns). Meerdere patronen voeg je samen tot een arrangement (song). U kunt ook een microfoon aansluiten en vervolgens opnamen maken.

De demo van het programma FL Studio is gratis te downloaden via http://download.cnet.com/FL-studio/3000-2170_4-10030774.html

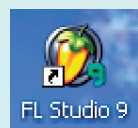
Het demoprogramma kun je toepassen met één beperking: eigen gemaakte arrangementen zijn niet te save. Maar als het u bevalt, kunt u het volledig werkende softwarepakket aanschaffen.

In dit artikel bespreek ik de installatie en werking van het programma in tien stappen. Ik beschrijf ook de toepassing in de muzieklespraktijk.

Schroom niet om samen met uw leerlingen te experimenteren. Ontdek de vele klanken en schuif met muis en pen over het scherm. Er kan niets mis gaan!

Installatie van FL Studio

Nadat u het programma hebt gedownload via de hierboven genoemde link klikt u op het icoon op uw bureaublad:

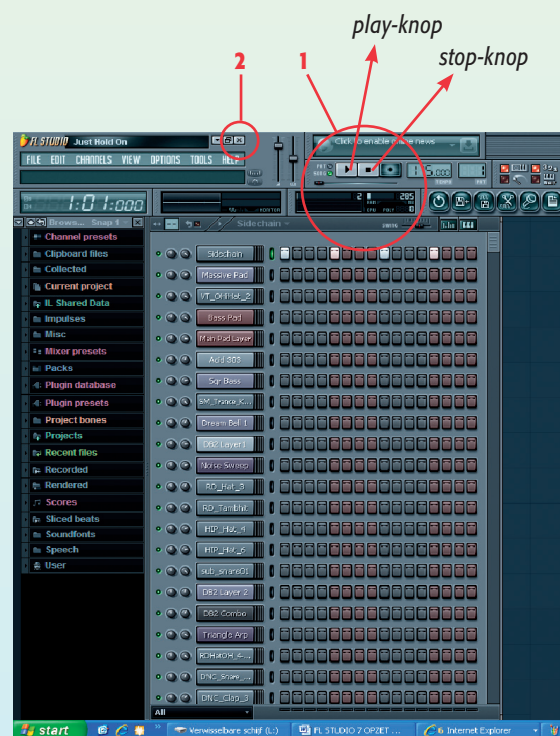
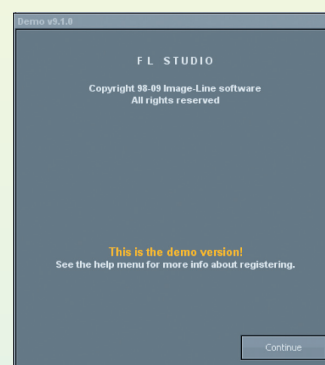
Voor de installatiestappen zijn de schermafdrucken in dit artikel niet opgenomen, wel staat hier wat u moet doen.

- Bij mij verschijnt er meestal een beveiligingswaarschuwing, klik in het scherm dat verschijnt op 'Uitvoeren'.
- Klik in het scherm dat verschijnt op 'Next'.
- Klik in het scherm dat verschijnt op 'I Agree'.
- Klik in de vier volgende schermen steeds op 'Next'.
- Klik in het volgende scherm op 'Install'.
- Vink in het scherm hierna 'Registry Reviver niet installeren' aan en klik in het volgende scherm op 'Next'.

- Klik in het volgende scherm op 'Install'.
 - Tenslotte klikt u in dit scherm op 'Finish'.
- Het programma start nu vanzelf.

Klik in het volgende scherm op 'Continue'. (Dit schermje met de melding 'This is a demo version' verschijnt overigens telkens als u het programma opstart.)

Het programma opent in onderstaand scherm met de demo-song 'Just hold on':

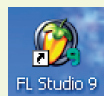
U kunt deze song beluisteren door te klikken op de play-knop in cirkel 1. Het is aan te bevelen om dit te doen: u zult verbaasd staan over de geluiden (samples) en de kwaliteit daarvan binnen deze software. Klik u op de stop-knop binnen cirkel 1, dan stopt de muziek. Het programma FL Studio sluit als u klikt op het kruisje binnen cirkel 2.

De schermen voor de installatie staan op de site www.gehrelsmuziekeducatie.nl onder de link Pyramide → Pyramide 2011-2, achtergrond-artikel Marinus Scholten FL Studio.

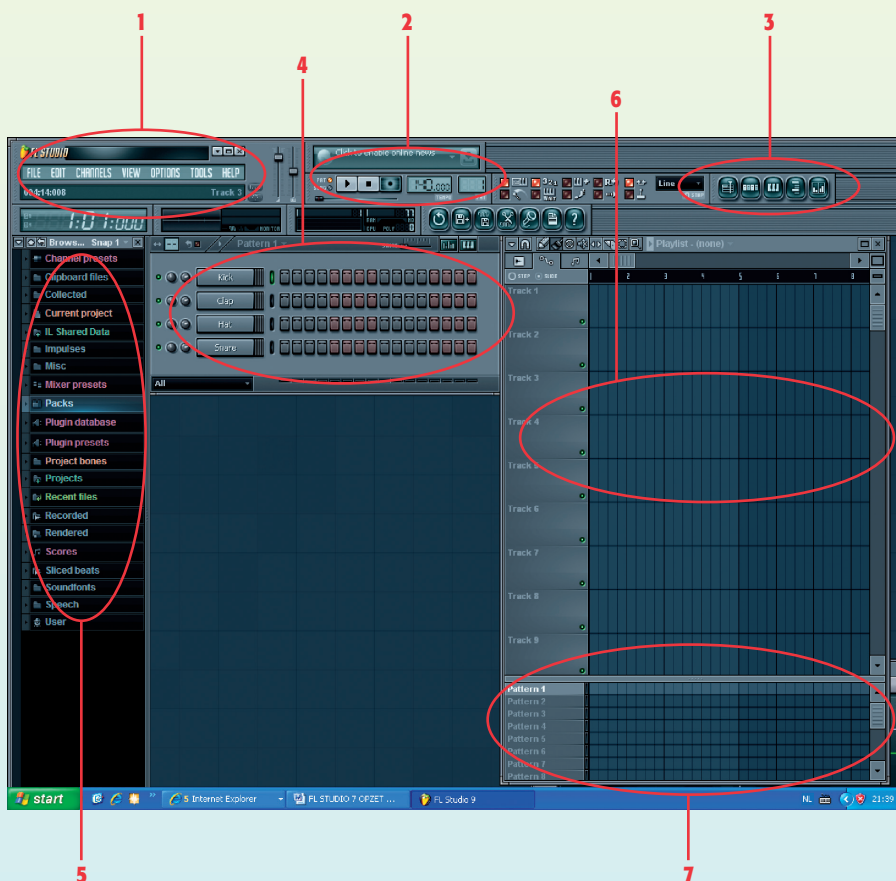
In 10 stappen aan het werk met FL Studio

We maken enkele patronen (patterns) met drum-samples in een 4-kwarts maat. Deze patronen vormen samen een structuur die terug te vinden is in de song. Deze song gebruiken we ook in het praktijkvoorbeeld.

1. Het programma start als u klikt op de snelkoppeling op het bureaublad:

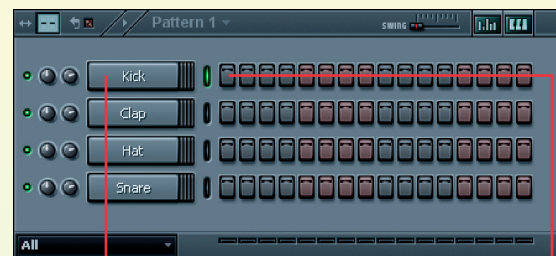
2. Openingsvenster van FL Studio.

De betekenis van de cijfers in dit venster:

1. Taakbalk met algemene functies, zoals 'file openen'.
2. Bedieningspaneel (play, stop).
3. Knoppenbalk om de vensters 4, 5, 6 en 7 al of niet in beeld te hebben.
4. Patternvenster, met daarin de indeling van één patroon.
5. Sample-venster, met hierin heel veel samples.
6. Track-venster, met hierin het aantal sporen.
7. Structuurvenster, waarin de ordening van patronen zichtbaar is in een song.

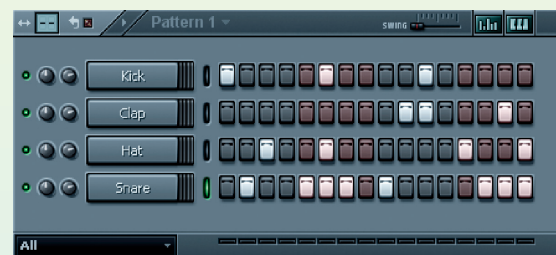
3. Aan het werk met Pattern 1.

de vier te gebruiken drumsamples

één 4-kwartsmaat verdeeld in 16 eenheden

Door met de pen van het digibord of met de muis de knopjes aan te klikken activeert u de sample. Laat een kind uit uw groep eens willekeurige knopjes aanklikken. Dat zou er zo uit kunnen zien:

4. Hoe klinkt deze Pattern?

Klik in het bedieningspaneel op play en u hoort het patroon in een steeds doorspelende 'loop'. Klik op het blokje om het patroon te stoppen:

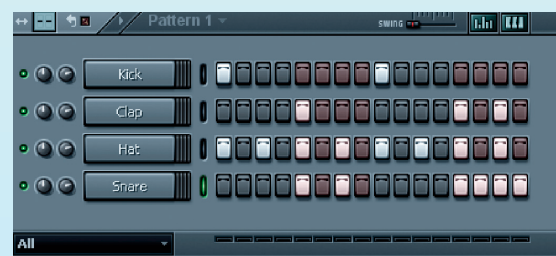

start de muziek

stop de muziek

Wat er nu spontaan, willekeurig ontstaan is, is een 'loop' van 4 samples, die behoorlijk chaotisch klinkt. In stap 5 maakt u nu met uw klas een ordelijk patroon (pattern).

5. In het volgende voorbeeld zijn enkele wit en rose gekleurde knoppen gekleurd. Klik dezelfde knopjes aan op uw digibord.

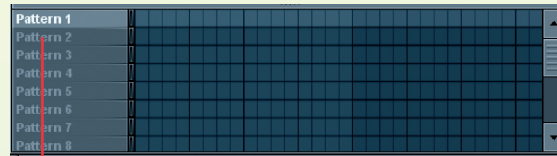

Laat het patroon klinken en stoppen zoals in stap 4 wordt aangegeven. U hoort een basis rockpatroon in vierkwarts maat.

Tip 1. U kunt de witte knopjes met de rechter muisknop (die zit ook op de pen) uitzetten.

Tip 2. Schakel naar eigen inzicht knopjes aan of uit. Kinderen hebben daar hele goede ideeën over.

6. Als u geen knoppen meer wilt activeren, beschouwen we Pattern 1 als klaar voor gebruik. Hieronder ziet u Pattern 1 opgelicht. Nu maakt u Pattern 2.

Klik daarvoor met muis of pen Pattern 2 aan en u ziet Pattern 2 oplichten.

Tegelijkertijd verschijnt in het patternscherm een nieuwe, lege pattern, Pattern 2:

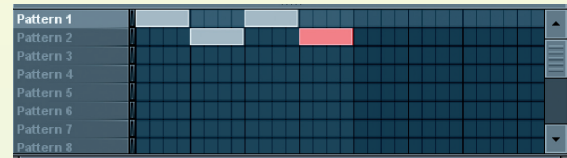

7. U kunt zelf een nieuw patroon creëren, dat, als het kan, een contrast vormt met patroon 1. Hier volgt een voorbeeld:

Controleert u even of Pattern 2 zo naar uw zin is door het af te spelen met de play-knop.

8. Nu komt het moment van ordening van de patterns in een structuur, in een song. In het structuurvenster (zie bij het openingsvenster, genoemd bij stap 2, cirkel 7) kunt u de patterns selecteren met de pen (muis). Die verandert in een kwastje waarmee u het schema kunt invullen. Dat kan er zo uit zien:

9. Om de song te kunnen afspelen moet u nog wel kennis maken met twee heel kleine, maar belangrijke knopjes in het bedieningspaneel:

Met 'pat' ingeschakeld kunt u alleen een pattern afspelen.

Met 'song' ingeschakeld kunt u de song afspelen.

10. In stap 10 manipuleert u zo nodig het tempo van de gemaakte song. Standaard staat het tempo op 140, behoorlijk heftig. Het tempo kunt u verlagen door in het bedieningspaneel de pen op 140 te klikken, houd de pen op het bord en sleep 'm naar beneden. U ziet het tempo teruglopen naar bijvoorbeeld 120:

Sleep het tempo naar 120 met de pen alsof u een lijntje naar beneden tekent.

Tot slot

FL Studio is een zeer uitgebreid softwarepakket, waarvan ik maar een tipje van de sluier heb kunnen oplichten. Er zitten veel mooie samples in het sample-venster verborgen, ook veel melodische muziekinstrumenten. Laat de kinderen er eens mee stoeien, zij ontdekken zeer snel wat er met zo'n programma kan. In elk geval is het ideaal voor gebruik op het digitale schoolbord.

DE PRAKTIJK

Met het programma FL Studio kunt u in het onderwijs:

- klassikaal werken met het digibord;
- in groepen werken op stand alone computers;
- individueel werken op stand alone computers.

Enkele praktijksuggesties

- Het maken van nieuwe songs.
- Het maken van klankspelen.
- Kinderen maken kennis met de klanken van muziekinstrumenten.
- Ritmische arrangementen maken (van eenvoudig tot complex).
- Melodische arrangementen maken (van eenvoudig tot complex).
- Combinaties: ritmisch/melodische arrangementen maken (van eenvoudig tot complex).

Praktijkvoorbeelden

1. Luisteren naar en meespelen met Pattern 1

Onder stap 3 van de 10 stappen hebt u Pattern 1 gecreëerd. Bij deze 'drumloop' laten we de klas meespelen in een maatspel met bodysounds en/of op ritmische instrumenten. Elke sample (kick, clap, hat, snare) wordt begeleid, er ontstaan 4 groepen:

groep 1	kick	stamp	handtrom
groep 2	clap	klap	tamboerijn
groep 3	hi-hat	knieklap	shakers/ schudei/ maracas
groep 4	snare-trom	zijkant benen	woodblock

Belangrijk is het om vanaf het digibord aan te geven welk instrument aan de beurt is.

2. Luisteren naar en meespelen met de gemaakte song

Onder stap 8 van de 10 stappen hebben we een song gemaakt die de volgende structuur heeft:

Pattern 1	Pattern 2	Pattern 1	Pattern 2
-----------	-----------	-----------	-----------

De volgorde is hier dus **A B A B**

Bedenk met de klas een meespeelwijze die de vorm illustreert. Bijvoorbeeld:

Bij A: het hierboven beschreven maatspel, met genoemde instrumenten.

Bij B: een solo-improvisatie op bijvoorbeeld handtrom en de tweede keer op claves.

Het geheel ziet er dan zo uit:

Ik ben zeer benieuwd naar uw ervaringen. Laat ze ons horen via www.gehrelsmuziekeducatie.nl

In de volgende Pyramide bespreken we het softwarepakket VanBasco Karaoke Player. Maar eerst aan de slag met FL Studio.

Veel plezier!

Marinus Scholten werkt als adviseur muziek bij Kunst & Cultuur Drenthe.

Jouw ziel wil zingen
 Door Jan Kortie
 Uitgeverij Ten Have, Kampen
secretariaat@uitgeverijtenhave.nl
 ISBN 978 90 259 6086 5
 Prijs € 19,90

Windkracht 6
 Meer informatie over Windkracht 6, het PEP-pakket en de cd-rom vindt u op www.kunstfactor.nl. Het hele PEP-pakket, inclusief koffertje en cd-rom kost €129,- (excl. porto). Alleen de cd-rom kost €20,- (excl. porto). Te bestellen via windkracht6@kunstfactor.nl

* Flipcharts zijn kant-en-klare lessen die ontwikkeld zijn voor het ACTIVboard. Je kunt flipcharts openen op elk merk digitaal schoolbord, mits de juiste software wordt gedownload en geïnstalleerd. Dit softwarepakket heet ACTIVinspire en kan gratis worden gedownload op <http://www.prometheanplanet.com/en/support/software/activinspire/>

Besprekingen

Jouw ziel wil zingen

Over de vreugde van stembevrijding

Heerlijk om, letterlijk, zingend door het leven te gaan! Je kunt op die momenten alles vergeten wat er rondom je gebeurt, je mag je vrij voelen, je kunt laten zien wie je werkelijk bent en je wordt uitgenodigd om je passie te tonen. In zijn boek *Jouw ziel wil zingen* beschrijft Jan Kortie hoe je met zang kunt werken aan dit eigen bewust-zijn. Hij doet dat in een proces van zeven stappen. Het gaat daarbij om de bevrijding van de stem, waarbij je gestimuleerd wordt om je met je eigen stemklank te durven en kunnen uiten. Dat vergt wel een leerproces. Leren om improviserend te zingen is daarbij van belang. Die spontane vrije klanken vormen de sleutel naar het kunnen uiten van je emoties. Als je dat lukt, ontstaat 'ruimte' voor jezelf en voel je je een vrij mens. 'Jouw ziel wil zingen' is een vlot geschreven boek. Tegelijkertijd laat het je nadenken over jezelf.

Die luchtige toon past goed bij het onderwerp. Je stem wil zich immers ook graag spontaan uiten. Gebruik haar dus gewoon. Deze 'taalvaardigheid-die-nooit-ingewikkeld-wordt' zie je ook terug in de poëzie van Drs. P. aan het begin van ieder hoofdstuk. De Ollekebolleke verzen van hem vormen grappige toevoegingen. Door het gemak waarmee je de tekst van het boek leest, komt de inhoud niet pretentius over, als zou die geschreven zijn om over jezelf na te gaan denken om een ander mens te worden. Integendeel. Je wordt meegenomen door de kracht en de humor die in de tekst verborgen zit. In ieder hoofdstuk staan concrete oefeningen. Daarmee kun je aan de slag om aan dat hogere doel van stembevrijding en bewust-zijn te werken. De foto op de kaft is sprekend: even geen vaste grond onder je voeten voelen en je aan je eigen stem over durven geven. Wat dan ontstaat, is oprechte, volmaakte vreugde.

Kees van der Sande

Windkracht 6 nu ook digitaal!

Windkracht 6 is door Kunstfactor ontwikkeld om kinderen enthousiast te maken voor muziek, met de verwachting dat er duizenden individuele muzikanten in honderden orkesten (amateur)muziek gaan maken onder het motto *Blaasmuziek is cool!* Daarvoor is enige jaren geleden het Promotie- en EducatiePakket (PEP) in het inmiddels bekende blauwe koffertje verschenen. Dit materiaal is bedoeld voor de groepen 5 en 6 en kan prima naast of als aanvulling op de eigen muziekmethode worden gebruikt. Met de inhoud van het koffertje (cd, dvd, werkbladen, leerlingenboekje, muziekspelletjes) blijken veel leerkrachten in het basisonderwijs goed overweg te kunnen.

Onlangs is een uitbreidingspakket verschenen en daarmee is Windkracht 6 behoorlijk compleet geworden. Om het lesmateriaal nog toegankelijker te maken voor leerkracht en leerlingen is het lesprogramma gedigitaliseerd. Het PEP-pakket van Windkracht 6 is geschikt gemaakt voor het digitale schoolbord. Een groot deel van het lespakket is omgezet in zogenaamde flipcharts*.

En... het lesgeven wordt er wel een stuk gemakkelijker door: de leerkracht hoeft alleen maar te klikken op de juiste icoontjes om geluidsbestanden, filmpjes of afbeeldingen te kunnen openen.

Inhoud

Het lesmateriaal uit het koffertje is verdeeld over 7 hoofdstukken. Op de cd-rom staan daarom 7 digitale muzieklessen, ofwel 7 flipcharts:

1. Allemaal Blaasmuziek
2. Houten Blaasinstrumenten
3. Koperen Blaasinstrumenten
4. Slaginstrumenten
5. Symfonie- en Strijkorkest
6. Snaarinstrumenten
7. Maestro Muziekspel

Tekst, geluid en beeld

Binnen elke flipchart vindt u educatieve muzieklessen in tekst, geluid en beeld, allemaal bedoeld om kennis te maken met muziekinstrumenten en orkesten. Liedteksten en opdrachten staan ook in de flipchart, maar het is aan te bevelen de bijbehorende werkbladen (uit het PEP-koffertje) er wel bij te gebruiken. Geluidsvoorbeelden van de diverse muziekinstrumenten, ingezongen liedjes en karaoke-versies van de liedjes kunt u gemakkelijk aanklikken vanaf het bord. De filmpjes zijn met één klik direct oproepbaar.

Tot slot

Windkracht 6 is een educatief muziekpakket voor de groepen 5 en 6 in het basisonderwijs. Het motto *Blaasmuziek is cool* dekt de lading niet, want alle muziekinstrumenten komen ruimschoots aan bod! De eigentijdse liedjes, de instructieve filmpjes en de leerlingenwerkbladen vormen een welkome aanvulling op de reguliere muzieklessen. Met de digitale versie van het pakket in de vorm van muziekflipcharts wordt muziekonderwijs voor kinderen en leerkrachten nóg toegankelijker gemaakt.

Marinus Scholten

Ozewieze Wat?

Roelantslied

CD PYRAMIDE 2011-I, track 45

Hoort Roeland

Floris van der Putt

1 Fm

Hoort Roe-land die zijn ho-ren blaast: hoe schalt het o-ver - al! Wie

2

3

4

komt hem te hulp, zie Roe - land al-leen houdt stand bij Ron-ce - val!

Wie is Roeland en wat heeft Roeland gedaan in Ronceval? Met deze vragen dook ik de geschiedenis in van deze nobele ridder.

Al snel stuit ik op het Roelantslied, ook: Roeland(s)lied. Hiermee wordt niet het bovenstaande door Floris van der Putt geschreven lied bedoeld, maar een van de oudste Middelnederlandse ridderromans. Het is een anonieme bewerking van het Franse *Chanson de Roland*. De vertaling dateert uit de 13e eeuw. Het Franse origineel in dichtvorm schreef een zekere Theroulde en stamt uit de periode 1050 -1150.

De Middelnederlandse vertaling is slechts fragmentarisch overgeleverd. Een volledige Nederlandse bewerking van de tekst verscheen aan het begin van de 16de eeuw in Antwerpen onder de titel *Den droeflijken strijt opten berch van Roncevale*, gedrukt door Willem Vorsterman.

Het Roelantslied maakt deel uit van de *Frankische of Karelromans*, die van gebeurtenissen verhalen die aan Karel de Grote worden toegeschreven. De heldendaden zijn zo talrijk dat ze onmogelijk voor rekening van één enkele vorst en zijn gevolg kunnen komen. In feite zijn de verhalen dan ook gebaseerd op de volksliteratuur over Karel de Grote.

Karel de Grote

Een van de bekendste vorsten uit de vroege middeleeuwen is Karel de Grote. Karel leefde van 742 tot 814. Zijn vader heette Pippijn III en zijn moeder Bertha 'met de grote voeten'. Karel werd later de Grote genoemd. Waarschijnlijk omdat hij zo'n goede vorst was en misschien ook wel omdat hij met z'n 1,92 meter voor die tijd erg lang was. Samen met z'n broer erfde hij een deel van het Frankische Rijk. Vanaf het jaar 771 voerde Karel de Grote vele oorlogen. Vooral tegen tegenstanders van de Katholieke Kerk. Zo vocht hij in Spanje tegen de 'heidenen' (moslims).

Ridder Roeland, zijn vrienden en tegenstanders

Roeland, ook wel Roelant, Rolant, Roland of Orlando genoemd, was een paladijn van keizer Karel de Grote. De naam Paladijn werd waarschijnlijk gebruikt voor een lid van de twaalfkoppige paleiswacht van Karel de Grote. Ze stonden bekend om hun ridderlijkheid en hoffelijkheid. Het *Chanson de Roland* was een serieus en tragisch gedicht over ridders met een roeping en een historische taak: de morele plicht om het bedreigde christendom te beschermen.

We verplaatsen ons naar Spanje omstreeks 700. In 711 trokken de Moren het Iberische schiereiland binnen. Vanuit het noorden boden de Franken weerstand. De Basken voelden zich in het nauw gedreven, met als gevolg diverse veldslagen tussen Basken en Franken. In 778 vond de Slag van Roncesvales, tegenwoordig Roncevaux Pas in Frankrijk, plaats. Een zekere Roland onder Karel vocht tegen een legertje Basken. Hij verloor het leven. Over die gebeurtenis ontstond in de loop der tijd een aantal liederen en verhalen. Uiteindelijk werden die in het Franse *Chanson de Roland* samengevoegd. Daarin verving men de Basken door een leger van enkele honderdduizenden *Saracenen*. Voor die tijd een duizelingwekkend aantal. De term *Saracenen* is weinig precies: sinds de kruistochten werd het woord, dat van schrijvers uit de klassieke Oudheid afkomstig is, in veel literatuur als algemene aanduiding gebruikt voor *moslims*.

Heldendom en verraad: de legende

De legende over Roeland is dus naar alle waarschijnlijkheid een opgeklopte versie van de feitelijke gebeurtenissen. De legende verhaalt ons van een oorlog die al zeven jaar duurt. Karel de Grote heeft heel Spanje veroverd, behalve Zaragoza, waar vorst Marsalis tegenstand biedt. Marsalis roept zijn edelen bij elkaar en vraagt om raad. Een van zijn hovelingen adviseert hem te doen alsof hij zich overgeeft en te beloven dat hij zich zal laten dopen tot christen. Dan zal Karel de Grote zich terugtrekken uit Spanje en hebben zij de gelegenheid om hun legers te versterken en Karel definitief te verslaan.

Na het aanhoren van het voorstel van de gezanten heeft Karel zo zijn twijfels. Hij vraagt raad aan zijn paladijnen, graaf Roeland, stiefvader Ganelon en Olivier. Ganelon en Roeland staan niet op goede voet met elkaar. Roeland vertrouwt het zaakje niet, Ganelon wel. Als Roeland voorstelt dat Ganelon dan zelf maar naar Marsalis moet gaan, is deze woest en hij zweert Roeland wraak. Aangekomen bij Marsalis vertelt Ganelon dat het succes van Karel de Grote volledig gebaseerd is op de kracht en de wijsheid van Roeland en Olivier. Als Marsalis deze twee weet te overwinnen, zal Karel nooit meer een oorlog tegen Spanje willen beginnen. Karel gaat naar huis in de veronderstelling dat Marsalis hem achterna zal reizen om te worden gedoopt. De volgende dag vraagt Karel de Grote bij een nauwe pas wie moet achterblijven om een aanval in de rug te voorkomen. Ganelon ruikt zijn kans en zegt dat Roeland hier de aangewezen man voor is. Zo blijft Roeland achter met twaalf koene ridders en twintigduizend manschappen.

Intussen is Marsalis met een groot leger bij de achterhoede aangekomen. Als Olivier ziet hoeveel mannen er op hen afkomen, vraagt hij Roeland op *Olifant*, zijn hoorn, te blazen, om zo Karel de Grote te waarschuwen en om diens hulp in te roepen. Roeland wuift dit weg. Hij is ervan overtuigd dat God hen naar een overwinning zal leiden. Met zijn zwaard *Durendel* gaat hij de strijd aan. Er volgt een zware strijd, waarbij beide strijdende partijen grote verliezen lijden. Als er uiteindelijk nog maar zestig Franken over zijn, blaast Roeland eindelijk op zijn hoorn. Hij doet dat zo hard dat de zijn trommelvliezen knappen, zijn hersenen door zijn oren naar buiten stromen en het bloed uit zijn mond komt. De strijd duurt voort.

Vertaling

*‘Doe leide hij onder hem wale
den horen ende ‘Durendale*

*Hij bad Gode met zoeter bede
dat hijne ten paradijs gelede.*

*‘Te Spanien wert keerde hij hem weder
ende viel ruggelinge neder*

dat niemand en zeggen mochte.

‘Roelant en hadde den strijd volvochten.

[Toen legde Roelant onder zich wel (nauwgezet)
[zijn hoorn Olifant en zijn zwaard Durendal]

[dat hij hem naar het paradijs geleidde]

[Spanjewaarts keerde hij zich weer]

[en dat niemand mocht zeggen]

[dat Roelant de strijd niet ten einde had gevochten]

Karel komt te laat om de laatste manschappen te redden. Ook Roeland ligt ter aarde, de hoorn onder het lichaam. Het verhaal vertelt ons dat God Karel en de zijnen goedgezend is. Hij stuurt de engel Gabriël om Roeland naar het paradijs te begeleiden. Bovendien laat hij de zon stilstaan zodat het langer dag blijft en Karel tijd heeft om zijn tegenstanders te straffen. Als Karel uiteindelijk God bedankt voor de overwinning valt de duisternis in. Aartsengel Gabriël bewaakt het kamp. De volgende ochtend gaan Karel en zijn mannen terug naar Roncesvalles om zijn gesneuvelde ridders te begraven. Karel is ontroostbaar bij de aanblik van Roeland. Ze halen zijn hart uit zijn borstkas en wikkelen dit in een zijden doek om het in een witmarmeren sarcofaag te leggen. In Bordeaux leggen ze *Olifant*, de hoorn, gevuld met goud en geld op het altaar van Sint Sevrijns. Ganelon brengt het er trouwens ook niet levend vanaf. Hij wordt als straf voor zijn verraad door vier paarden uit elkaar getrokken.

Het lied

De canon van Floris van de Putt geeft in vijf regels een samenvatting van een zéér gedetailleerd en lang verhaal uit de middeleeuwen. Een verhaal dat zich kenmerkt door bloedige strijd, wraak, verraad en reddende engelen. Als je het lied als canon zingt, lijkt de hoorn van Roeland nog steeds na te echoën. Onder de Baskische bergbewoners doet nog steeds het verhaal de ronde, dat je in stormachtige nachten de echo van een hoorn kunt horen. Toch nog maar eens goed luisteren als u eens door de Pyreneeën rijdt!

Dieuwke Kloppenburg

Bronnen

www.wikipedia.org

www.onsstolwijk.nl

<http://www.nrcboeken.nl/recensie/orlando-furioso-vertaald>

Bert en Ernie

Bert en Ernie voor de bovenbouw?! In deze les gaat het helemaal om deze twee helden uit Sesamstraat. De een wat nukkig, de ander wat naïef... Ze hebben van veel kinderen de harten gestolen. In deze les ontwerpen de leerlingen een rap over dit duo.

Doelgroep

10-12 jaar

Lesinhoud

De leerlingen leren een rap over Bert en Ernie. Ze leren de tekst goed in de maat te spreken. Daarna ontwerpen ze zelf een rap, waarbij ze voor de uitvoering ervan aan moeten geven hoe de verdeling over de maat is.

Doel

De leerlingen kunnen:

- de rap 'Ik ben Ernie en ik speel trompet' ritmisch en tekstueel correct spreken;
- een eigen rap ontwerpen;
- de tellen van de maat aangeven in de tekst;
- de eigen rap ritmisch en tekstueel correct spreken.

Benodigheden

- Cd Pyramide 2011-I, track 44 Keyboard (drumbeat, tempo 110)
- Afbeelding van 'Ernie die trompet speelt' in het groot
- Werkblad 'Ontwerp je eigen rap'

Tijd

45 minuten

Mijntje van Daesdonk

IK BEN ERNIE EN IK SPEEL TROMPET...

Hang de afbeelding van Ernie die trompet speelt op het bord. Vraag de leerlingen te benoemen wat ze zien. Daag ze uit zoveel mogelijk details te noemen en schrijf die op het bord. Denk aan: Bert, Ernie, trompet, muziekstandaard, matje, noten, valse noten, handen op oren.

 CD PYRAMIDE 2011-I, track 44 (drumbeat, zonder tekst)

4/4

Ik ben Er-nie en ik speel trom-pet. Ik heb het zelf ge-leerd en ik kan het nog maar net.

Ik ben Bert en ik vind het geen ge-hoor. Daar-om leg ik ie-d're keer mijn han-den op mijn oor.

Vertel de leerlingen dat u een rap hebt bij de afbeelding van Ernie die trompet speelt. *Het is belangrijk dat u deze rap een aantal keer hebt geoefend, zodat u de tekst strak in de maat kunt spreken.* Laat deze tekst horen, begeleid door een drumbeat. U kunt hiervoor een keyboard gebruiken of de cd Pyramide 2011-I, track 44.

Gebruik bij het instuderen de tekst, die begint met 'Ik ben Ernie en ik speel trompet'. Zie het blauw gemarkeerde vak op bladzijde 26. De nadruk ligt op de woorden die zijn onderstreept.

Zet de tekst zonder onderstreping op het bord. Laat voldoende ruimte tussen de regels om later in de les woorden te kunnen onderstrepen.

Leer de leerlingen de tekst door steeds één regel voor te spreken en hen die regel na te laten spreken. Om goed in één tempo te blijven doet u dit met de drumbegeleiding.

Zorg ervoor dat de zinnen elkaar vloeiend en in de maat opvolgen en er geen pauzes ontstaan.

Als de leerlingen de rap foutloos kunnen nazeggen gaat u, in plaats van telkens één regel, telkens twee regels voor- en naspreken. Let op de tekst, maar ook op de maataccenten: verlang van de leerlingen dat zij allemaal precies hetzelfde ritme gebruiken, en tegelijk beginnen en tegelijk eindigen. Als het ritmisch correct verloopt, kunnen de leerlingen de tekst helemaal zelfstandig uitvoeren. Laat ze de hele spreektekst een aantal keer in zijn geheel doen. Geef vooraf iedere keer een andere opdracht, zoals: "Spreek de tekst heel boos (alsof je Bert bent), heel vrolijk (alsof je Ernie bent), begin heel zacht en ga steeds harder, begin hard en ga steeds zachter."

Dek daarna de tekst af en daag de leerlingen uit de spreektekst uit het hoofd op te zeggen. Laat de tekst wel staan, want die hebt u nog nodig.

BERT EN ERNIE IN DE MAAT

Zet vervolgens met de leerlingen strepen onder de lettergrepen waar de nadruk op komt. Dit zijn tevens de maataccenten.

Doe dat als volgt. Klap mee met de woorden die onderstreept zijn. De klappen komen op de 1e en 3e tel van de maat. Vraag de leerlingen de woorden die samenvallen met een klap te onthouden. Zet daarna strepen onder die woorden of laat één van de leerlingen dat doen. Het zijn er altijd 4 per zin. Als het moeilijk is, kunt u helpen door de woorden waar de strepen onder moeten komen ook met uw stem extra te benadrukken. Spreek iedere zin zo een paar keer voor terwijl de kinderen luisteren en de woorden onthouden. Doe dit tot er in elke zin 4 woorden onderstreept zijn.

De uitkomst is als volgt:

AAN DE SLAG

Vertel de leerlingen dat ze nu zelf een rap gaan maken. Er is één werkblad, 'Ontwerp je eigen rap', per groepje van 3 of 4 leerlingen' nodig. Zie pagina 16.

Maak zelf de groepjes of laat de leerlingen de groepjes van 3 of 4 leerlingen kiezen. Laat ze alle vragen en opdrachten op volgorde doorlopen. Spreek af hoe lang de leerlingen hieraan mogen werken, bijvoorbeeld acht minuten. De leerlingen kunnen tot en met stap 4 zelfstandig aan de slag.

Op het werkblad kiezen de leerlingen één van de drie afbeeldingen uit als onderwerp voor hun tekst. Ze brainstormen over het plaatje, zoals ook klassikaal geoefend is bij 'Ik ben Ernie en ik speel trompet'. Daarna schrijven ze een kort rijm van vier regels bij het plaatje. Vervolgens zetten ze strepen onder de benadrukte woorden, zoals ook klassikaal geoefend is bij 'Ik ben Ernie en ik speel trompet'. Ten slotte oefenen ze de zelf gemaakte spreektekst.

Loop ondertussen rond om de leerlingen op weg te helpen met de tekst en om ze te helpen bij het zetten van de strepen. Daag de leerlingen uit een originele tekst te maken, waarbij het vinden van rijmwoorden die ook passen bij de afbeelding uitgangspunt is. Dus niet 'Ik ben Ernie en ik zit in bad – en ik ga vanmiddag naar de stad', maar bijvoorbeeld 'Ik ben Ernie en ik zit in bad – ik heb hier veel plezier en ik spat je lekker nat'. Het moet rijmen én iets vertellen.

LAAT MAAR HOREN

De leerlingen hebben allemaal hun tekst af, de strepen zijn gezet en zij hebben hun rap goed geoefend. Het is tijd om 'op te treden'. Bespreek met de leerlingen eerst stap 6, de reflectie. Wijs de leerlingen er op dat ze

- gelijktijdig moeten beginnen;
- de tekst goed uit moeten spreken: in de maat en ritmisch;
- goed moeten samenwerken.

Door hen hier vooraf op te wijzen weten ze waar ze in ieder geval op moeten letten. Dat komt de uitvoering ten goede en ze kunnen straks beter reflecteren. Het is de bedoeling dat ieder groepje na 'de uitvoering' over zichzelf 'oordeelt' of ze gelijktijdig zijn begonnen, de tekst gelijk ofwel in de maat en ritmisch goed hebben gesproken en of ze goed hebben samengewerkt.

Laat alle groepjes hun rap presenteren aan de klas. Als het past in de maat van 'Ik ben Ernie en ik speel trompet' kunnen ze het met de begeleiding van keyboard of cd uitvoeren. U kunt de groepjes uitnodigen voor de klas te komen staan. Na iedere rap volgt natuurlijk applaus.

Alle groepjes zijn geweest? Tijd om de reflectie in te vullen. Eventueel kunt u er nog wat extra aandacht aan besteden, door een groepje te laten vertellen hoe ze het vonden gaan. De andere leerlingen kunnen dan mee reflecteren en ook hun mening geven.

Ter afsluiting van de les kunt u 'Ik ben Ernie en ik speel trompet' nog eens klassikaal uitvoeren.

Mijntje van Daesdonk is groepsleerkracht en vakleerkracht muziek op een basisschool en ze is docent van de nascholingscursus vakdidactiek primair onderwijs van het Fontys Conservatorium.

Ontwerp je eigen rap

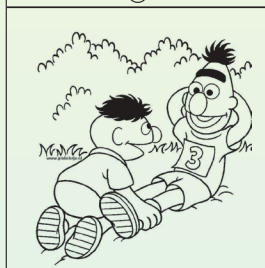
Je gaat met je groepje een tekst bedenken. Daarna spreek je af hoe je de tekst gaat uitspreken. Dat doe je door strepen te zetten onder die lettergrepen waar je de klemtoon op legt. Daarna oefen je met je groepje om de spreektekst goed uit te spreken. Tot slot laat je de spreektekst aan je klasgenoten horen.

Namen: _____

1. Onderwerp kiezen

Kies één van de tekeningen hiernaast. Zet een kruisje onder de tekening die jullie gekozen hebben. Schrijf hieronder op wat jullie allemaal zien op de tekening.

2. Tekst schrijven

Schrijf een tekst van 4 regels over de tekening. Gebruik hierbij alleen nette woorden en beledig niemand. Laat steeds twee regels op elkaar rijmen. Schrijf met potlood, dan kun je het makkelijk verbeteren als het mis gaat.

3. Nadruk

Schrijf de tekst hieronder in het net over. Schrijf nu met pen. Zet daarna met potlood een streep onder de lettergrepen waar de nadruk op moet komen liggen. Waarschijnlijk zijn dat 4 strepen per zin. Probeer het ook even uit. Als het toch anders moet, kun je altijd nog gummen.

4. Oefenen

Oefen met je groepje de tekst. Oefen net zo lang tot iedereen de tekst gelijk kan spreken en iedereen dezelfde klemtoon legt. Spreek ook af hoe je tegelijk kunt beginnen.

Afspraak over het (tegelijk) beginnen:

5. Uitvoeren

Laat je rap aan de groep horen.

6. Reflectie

Hoe ging het samenwerken en de uitvoering? Kleur het vakje in dat het beste het antwoord weergeeft.

We begonnen	gelijk	0 0 0 0	ongelijk
We spraken	gelijk	0 0 0 0	ongelijk
Over de samenwerking ben ik	tevreden	0 0 0 0	ontevreden

Dit zou ik een volgende keer anders willen doen:

Liedbijlage: een nieuw geluid

Deze liedbijlage is de tweede in de serie EEN NIEUW GELUID. De vorige aflevering van EEN NIEUW GELUID verscheen precies een jaar geleden, in het maartnummer van 2010. Conservatoriumstudenten en onlangs afgestudeerde muziekdocenten hebben deze liedbijlage samengesteld.

Britt van den Dungen, Anniek Vogelzang, Linda ten Have en Josje Visschedijk zijn studenten Docent Muziek aan het conservatorium Artez in Enschede. Zij hebben een groot aantal liedjes van deze liedbijlage gecomponeerd. De andere liedjes zijn geschreven en verzameld door Judith Tacken. Zij heeft de opleiding Docent Muziek aan conservatorium Codarts in Rotterdam afgelopen zomer afgerond.

In het maartnummer van volgend jaar verschijnt wederom een liedbijlage EEN NIEUW GELUID. Als er onlangs afgestudeerde (jonge) muziekdocenten zijn die zelf liedjes schrijven en deze willen insturen voor deze volgende editie, mail dan naar info@Gehrelsmuziekeducatie.nl

Veel succes en plezier met deze liedbijlage met vele geheel nieuwe liedjes. Een frisse bijdrage aan de muzieklessen in de klas of op de muziekschool!

Susan Overmeer

Spiegeltje aan de wand
Groep 1 - 2

 Cd Pyramide 2011-I,
track 47

Spiegeltje aan de wand

L. van Schaijk

Spie - gel - tje spie - gel - tje aan de wand, wie is de mooi - ste* van
heel het land? Ja dat ben jij, ja dat ben jij. Jij bent de
mooi - ste, dat zie je in mij! Jij bent de mooi - ste, dat zie je in mij!

* grootste - kleinste - liefste enzovoort

Illustratie Monique Ickenroth

Dit lieve liedje is zeer geschikt voor een rustmoment in een muziekles voor kleuters. Het lied kan eventueel ook gekoppeld worden aan een spiegelspelletje: twee kinderen staan tegenover elkaar, een kind is de 'spiegel' en moet precies de bewegingen van het andere kind nadoen.

Alle handen klappen
Groep 1 - 2

 Cd Pyramide 2011-I,
track 46

Alle handen klappen

Britt van den Dungen

couplet D A D Em A D A D Em A D

1. Al - le han - den klap - pen: klap klap klap. Al - le voe - ten stam - pen: stamp stamp stamp.
2. Al - le vin - gers knip - pen: knip knip knip. Al - le mond - jes zoe - nen: zoen zoen zoen.

refrein A D A D A D

Stap naar links, stap naar rechts, draai maar in het rond. Laat je ar - men zwaai - en, draai maar in het rond.

Een lied voor kleuters waar beweging in zit! Eigenlijk spreekt alle beweging in de tekst voor zich. Laat de kinderen bijvoorbeeld op klap-klap-klap meeklappen en op stamp-stamp-stamp meestampen. Let op: zingen en bewegen tegelijk is lastig voor kleuters. Bedenk daarom goed wat je ze als eerste wilt aanleren: de zang of de beweging.

Kaas met hagelslag
Groep 4 - 5

 Cd Pyramide 2011-I,
track 51

Kaas met hagelslag

Linda ten Have

couplet C F C F G

1 Tring! de wek - ker gaat. Oh nee, ik ben al veel te laat.
2 Tring! de school - bel gaat. Oh nee, ik ben al - weer te laat.

F G C G (no chord)

Dit o - ver - komt mij ie - de - re dag, als ik ont - bijt met kaas en ha - gel - slag. Ja,
Dit ge - beurt mij el - ke keer als ik ro - zij - nen eet op brood met peer. Ja,

refrein C G F G F G

ik hou van kaas met ha - gel - slag, en pin - da - kaas met stroop. Het

C G F G F G 1. C G G7

liefst eet ik dat el - ke dag en al - les op één hoop! Mjam mjam, mjam mjam

C 2. C F G7 C

mjam. Dan hoor je hoop! Mjam mjam mjam, jam - mie, jam jam!

Zee
Groep: 3 - 4

 Cd Pyramide 2011-I,
track 49

Zee

Anniek Vogelzang

C Dm G

1 'k Heb krie - bels in mijn buik, ja, de zo - mer komt er aan.
2 Mijn hand - doek in de tas en mijn beer die gaat ook mee.
3 Mijn em - mer - tje en schep. Lek - ker gra - ven in het zand.

F G C G7 C

Weer lek - ker naar het strand met de au - to; kom, we gaan!
Mijn bad - pak heb ik aan. Lek - ker zwem - men in de zee.
Wie gaat er met mij mee, sa - men spe - len op het strand?

Illustratie Monique Ickenroth

Ontdekkingsreis
Groep: 4 - 6

Cd Pyramide 2011-I,
track 48

Ontdekkingsreis

Judith Tacken

$\text{♩} = 108$

C Em F G

1 Ik zou dol - graag wil - len we - ten hoe de aar - de is ont - staan.
2 Waar - om valt iets dat ik los - laat o - gen - blik' - lijk op de grond?
3 Heb - ben kip - pen een ge - heu - gen en hoe ver gaat het heel - al?
4 Ik zou wil - len dat mijn hoofd ook eens va - kan - tie nam voor twee.

C Em F G

Waar - om zou - den wij hier wo - nen en niet ver weg op de maan?
En een we - reld - bol, hoe kan dat nou, de stoep is toch niet rond?
Wat doen vlees - e - ten - de plan - ten, oh, en hoe be - weegt een kwal?
Dan nam ik en ook een an - der kind ons lijf wel lek - ker mee!

Am F G C

Gek - ke din - gen, gek - ke vra - gen, maar ze blij - ven me maar pla - gen,
Gek - ke _____
Gek - ke _____
Heer - lijk rus - tig, heer - lijk prach - tig, ga ik krach - tig, heel aan - dach - tig,

G G7 C

al die vla - gen vra - gen za - gen al - le da - gen door m'n hoofd!
_____ ra - re vra - gen kna - gen al - le da - gen in m'n hoofd!
steeds op vreem - de vra - gen ja - gen al - le da - gen door m'n hoofd!
zoek, al ben ik tach - tig, naar het ant - woord op de vraag!

ONTDEKKINGSREIS is een talig lied vol met woorden die op elkaar lijken en op elkaar rijmen, maar toch net even anders zijn. Leer eerst de melodie en de eerste tekstregel goed aan voordat je het gehele lied met de klas zingt. Laat leerlingen daarna de tekst van de rest van het lied eens goed bekijken. Kunnen ze de woorden die op elkaar lijken vinden en benoemen?

Illustratie Monique Ickenroth

Wie? Wii!
Groep: 5 - 7

Cd Pyramide 2011-I,
track 50

Wie? Wii!

Judith Tacken

$\text{♩} = 116$

F C Dm Am B F

1 Wie oh wie, (oh wie) heeft mijn Wii? Ik kan hem niet mis-sen maar ik
2 Wie oh wie, ma - ma, heeft mijn Wii?
3 Wie oh wie, mees - ter, heeft mijn Wii?
4 Wie, oh wie, zie ik, heeft mijn Wii? Bru - no heeft 'm in z'n mond en

G C F C Dm Am

ben hem er - gens kwijt - ge - raakt. In de les op mijn Nin - ten - do D. S.
rent er - mee de ka - mer rond. Wat een hond, die is nu vast heel ge - zond,

B F G C7 F vierde keer naar ♯

Leuk, maar hé, ik wil mijn Wii en nee, ik zie hem nie!
'k denk dat hij het gek vond dat hij zelf te spor - ten stond!

A Dm A C

1 's Nachts sluip ik zacht - jes door de gro - te hal. Ho! Kijk nou uit, strui - kel
2 Stie - kem naar bui - ten, uit het klas - lo - kaal. Ho! Pas nou op, ik maak
3 Snel op mijn te - nen, bij mijn vriend - je Mees. Ho! Wat is dat? 't Is de

F C G A Dm A

niet o - ver die bal! Waar moet ik zoe - ken, waar kan die nou zijn? Plot - se - ling de
veel te veel ka - baal! Zoek in de la - tjes, zoe - ken in de kast... Ik ben zo druk
hond waar ik voor vrees! Ik durf niet ver - der, ik durf niet te - rug, ben zo bang, maar

Dm C (F) C B F

lich - ten aan, ik schrik me rot, ik ben ge - snapt, maar Wie oh wie, speelt mee met mijn Wii?
be - zig dat ik niet hoor dat de mees - ter komt, maar
als ik naar de hond kijk, schiet ik in de lach, want

Kijk eerst goed naar de vorm van dit leuke eigentijdse lied! De eerste helft van het lied is qua tekst en melodie voor een groot deel hetzelfde en heeft daardoor het karakter van een refrein. Dit 'refrein' varieert telkens in de eerste maat, door een kleine toevoeging in de tekst: mama, meester, enzovoort. Deze toevoegingen hebben te maken met de inhoud van de tekst: de hoofdpersoon ontmoet in zijn zoektocht naar de Wii eerst zijn moeder, daarna zijn meester en tot slot de hond! Leer het lied in kleine overzichtelijke stapjes aan, zodat de vorm voor de kinderen als vanzelfsprekend zal aanvoelen.

De Spaanse boekenwurm
Groep: 5 - 7

Cd Pyramide 2011-1,
track 53

De Spaanse boekenwurm

tekst: Loes van Schaijk
muziek: Tim de Man

Een boe - ken - wurm uit Span - je, die vond dat hij heel knap was. Om -
De wurm die haalt zijn neus op voor maar één boek als di - ner. "Eén

dat het in de mo - de was, at hij al - leen maar ta - pas.
boek? Wat ach - ter - haald!" snuift hij, "daar doe ik niet aan mee. Ik

Ta - pas is voor men - sen vaak een ta - fel vol met schaal - tjes, maar
wil er min - stens tien en neem van elk boek een hap. Dat

voor een boe - ken - wurm is het een kast vol met ver - haal - tjes. O -
is de nieuw - ste mo - de en daar - om ben ik zo knap!_

lé! (kruisnoten klappen) O - la! Zoek, zoek, zoek, zoek het

boek! O - lé! O - la!

Zoek, zoek, zoek, zoek het boek! boek! Dus zie je ooit een boe - ken - kast met

in elk boek een gat, dan weet je ze - ker dat de Spaan - se boe - ken - wurm daar zat.

* uitvoering:

Een grappig lied over een boekenwurm die van tapas houdt! Zing elk 'boek' in de tweede helft van het lied met een 'Spaans' klinkende triller, voor een echt Spaans effect.

Illustratie Monique Ickenroth

Zomer
Groep: 7 - 8

Cd Pyramide 2011-1,
track 52

Zomer

Britt van den Dungen

refrein (no chord) D A D Bm F#m G A

Ik heb de zo-mer in mijn bol___ lek-ker met mijn vrien-den naar het strand.

(no chord) D A D F#m G A D fine

Ik heb de zo-mer in mijn bol___ lek-ker zon-nen, zwem-men, spe-len op het strand.

couplet G A7 D E7 A da capo al fine

1 Ik sta op en trek mijn zwem-broek aan, want het is tijd om naar het strand te gaan.
2 We doen vol-ley-bal en heb-ben pret, we ko-pen ijs-jes en een friet-je met.

Instrumentencanon
Groep: 7 - 8

Cd Pyramide 2011-1,
track 55

Instrumentencanon (met fingersnaps op 2 & 4)

Judith Tacken

swing ♩ = 112

① C6 Dm7 C * Cmaj7 F C

Wat voor ge-luid maakt een bas-gi-taar? Dum* dum dum dum dum dum dum dum dum dum.

②

Wat voor ge-luid maakt een ou-de trom-pet? Pwaa pwaa pwaa pwaa, maar

③

wat komt er uit met wat vi-o-len er-bij? Doe doe doe doe doe doe.

④

Wat komt er uit met wat slag-werk er-bij? Doen doe ka doe, doen doe ka! doen doe ka doe, doen doe ka!

* laag geluid (basgitaar immiteren)

Illustratie Monique Ickenroth

Wij van groep 8
Groep: 8

Cd Pyramide 2011-1,
track 54

Wij van groep acht

Josje Visschedijk

couplet

G D G D G D

Wij van groep acht zit-ten in het laat-ste jaar. Nog e-ven-tjes naar school en dan

G A D G D G D

naar het mid-del-baar. We zul-len el-kaar mis-sen maar het is de hoog-ste tijd. We

refrein

G D G A D

zien de klas dan min-der, maar blij-ven vrien-den voor al-tijd. Het

G D G C G D

speel-kwar-tier is nu voor-bij. Touw-tje sprin-gen, voet-bal, dat hoort er niet meer bij.

C G D A G

Nieu-we vrien-den ma-ken, in dit nieu-we jaar. Want de-ze klas gaat uit el-kaar.

Het is weer zover, groep 8 gaat afscheid nemen. Een toepasselijk liedje dat misschien wel in de musical aan het einde van het schooljaar past.

Viva Mexico!

Ben je toe aan een beetje voorjaar? Verlang je naar hogere temperaturen? Voor veel mensen duurt de winter nu wel erg lang, veel te lang. Met deze les over Mexicaanse muziek kunnen we snel een beetje warmte binnenhalen en gaan genieten van zonnige klanken. Daar zullen we allemaal van opkikkeren!

Doelgroep

8 - 10 jaar

Doel

De kinderen:

- maken kennis met muziek uit Mexico;
- kunnen klanken van trompetten, violen en gitaren onderscheiden;
- herkennen van muzikale zinnen.

Beginsituatie

De kinderen hebben ervaring met het luisteren naar muziek.

Benodigheden

- Cd Pyramide 2011-I; track 42-43
- Werkbladen:
 1. acht tekeningen van muziekinstrumenten;
 2. werkblad Las Coronelas;
 3. knipblad met daarop verschillende afbeeldingen van violen, gitaren, trompetten en zangers.

Duur

45 minuten

Kees van Gestel

Deel 1

CD PYRAMIDE 2011-I, track 42 (LAS CORONELAS)

Begin de les door de eerste 45 seconden van LAS CORONELAS te laten horen. Stel de kinderen hierover vooraf de volgende vragen:

- wat voor sfeer roept de muziek op?
- uit welk land denk je dat de muziek komt?

Ongetwijfeld zullen er kinderen zijn, die bij deze muziek aan Mexico of Spanje denken. In het lied is immers 'zonnige' muziek met een 'zuidelijk temperament' te horen.

Laat vervolgens acht tekeningen van muzikanten met hun instrument zien (zie werkblad). Dit kun je ook heel handig in beeld brengen op een digibord. Vraag aan de leerlingen of ze weten hoe ieder instrument heet.

[De acht instrumenten die we hier zien zijn: 1 dwarsfluit, 2 Spaanse gitaar, 3 accordeon, 4 viool, 5 drumstel, 6 saxofoon, 7 trompet en 8 elektrische basgitaar.]

Welk instrument hoor je?

Alle kinderen krijgen een kopie met deze acht illustraties.

CD PYRAMIDE 2011-I, track 42 (LAS CORONELAS)

Laat LAS CORONELAS in zijn geheel horen. Vraag de leerlingen de muziekinstrumenten aan te kruisen die ze denken te horen.

In dit muziekfragment hoor je: trompetten (nr. 7), violen (nr. 4), Spaanse gitaren (nr. 2) en basgitaren (nr. 8). Dit zijn blaas- en snaarinstrumenten. Deze groep van instrumenten is typisch voor een Mariachi-orkest uit Mexico.

Het Spaanse woord 'Mariachi' betekent eigenlijk 'muzikant'. Hier geeft die term een Mexicaans (straat)orkest met minstens twee violen, twee trompetten, één of meer gitaren, een guitarron (soort basgitaar) en zangers aan. Meestal zijn de muzikanten van zo'n muziekgroep gekleed in Mexicaanse nationale kledij (charro). Ook wordt de naam Mariachi gebruikt voor de muzieksoort die zo'n groep ten gehore brengt.

Vertel de leerlingen vervolgens dat de meeste instrumenten, die in dit stukje te horen zijn, ook in Nederland vaak gebruikt worden. Er is echter één instrument dat typisch Mexicaans is. En dat is de **guitarron**. Dit is een akoestische Mexicaanse basgitaar. Deze gitaar lijkt qua vorm en grootte op onze gewone akoestische ofwel Spaanse gitaar. Opvallende eigenschappen van de guitarron:

- hij is vooral dikker dan onze akoestische gitaar, zie foto;
- hij klinkt als een basgitaar;
- hij heeft in tegenstelling tot onze basgitaar geen vier, maar zes snaren;
- de guitarron heeft geen frets. Frets, metalen strippen, worden op de hals van de meeste gitaren aangebracht om op die manier gemakkelijk met de linkerhand de juiste greep en dus de juiste toon te kunnen pakken.

Laat de leerlingen een foto zien van de guitarron (al of niet via het digibord).

In LAS CORONELAS speelt de guitarron vrijwel de gehele tijd mee. De bas is het fundament van een muziekstuk en speelt de bastonen. Een guitarron speelt eigenlijk nooit solistisch of een melodie, maar begeleidt.

Wie is er aan de beurt?

In LAS CORONELAS hoor je naast verschillende instrumenten ook zangers. Nu bekend is welke instrumenten in een Mariachi-orkest spelen, gaan we beluisteren in welke volgorde de verschillende instrumenten in dit muziekstuk te horen zijn.

Deel aan alle leerlingen het knipblad uit met daarop verschillende afbeeldingen van violen, gitaren, trompetten en zangers. Ze knippen de afbeeldingen uit of de leerkracht snijdt vooraf de plaatjes en deelt deze uit.

CD PYRAMIDE 2011-I, **track 42** (LAS CORONELAS)

Beluister het stuk weer in z'n geheel. Vraag de leerlingen de plaatjes in de volgorde te leggen: in welke volgorde hoor je de instrumenten en de zang?

Tijdens het beluisteren pakken de leerlingen steeds het juiste plaatje om neer te leggen. Bekijk na afloop samen het resultaat.

[De volgorde van de plaatjes is: viool, trompet, viool, trompet, viool, trompet, zang, gitaar, trompet, viool, trompet, zang, viool, trompet, viool, trompet.]

Deel nu het werkblad van LAS CORONELAS uit.

Bovenaan dit werkblad staat een tekening met de drie belangrijkste instrumenten. In dit muziekstuk speelt de zangstem ook een belangrijke rol. Laat de leerlingen op dit werkblad in de goede volgorde de letters schrijven van de muziekinstrumenten en zang die ze gehoord hebben. Ze maken daarbij gebruik van de kaartjes met instrumenten. Deze hebben ze in de juiste volgorde voor zich liggen. Bij het opschrijven van de muziekinstrumenten en zang kunnen ze kiezen uit 'v' (viool), 'g' (gitaar), 't' (trompet) en 'z' (zang).

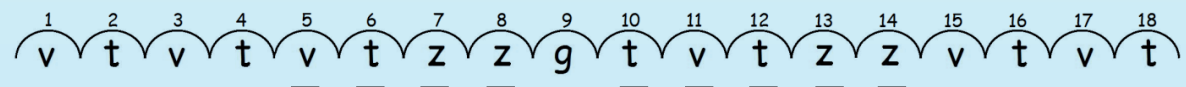
Toelichting op de te beluisteren muziek

Beluister de muziek bij de voorbereiding goed.

Aandachtspunten.

- Er worden boogjes gebruikt om de muziek in te delen. Elk boogje omvat vier of acht maten;
- Als een ander instrument de melodie gaat spelen, begin je bij een nieuw boogje.
- De zang hoor je twee maal acht maten (twee boogjes);
- De zang wordt kort onderbroken door een trompetmotiefje (bij ± 37 sec. en bij 1.19 min.).

Laat de leerlingen horizontale streepjes zetten onder de boogjes 5 t/m 8 en 10 t/m 14.
Beluister het stuk nogmaals.

Geef daarbij de volgende opdracht: wat is de betekenis van de horizontale streepjes onder de boogjes? [De boogjes met streepjes hebben een lengte van acht maten, zonder streepjes een lengte van vier maten.]

Wie danst er?

In Mexico is het bij volksfeesten heel gebruikelijk om te dansen. Bij de muziek van LAS CORONELAS kun je als het ware horen wanneer de danseres of de danser op de vloer staat. Stel je voor dat bij deze muziek de **danseres** als eerste begint te dansen. Als de ene melodie is afgelopen en een (nieuwe) andere melodie te horen is, dan komt de danser op de vloer en kan de danseres even uitrusten.

Houd hierbij de bogen in de gaten: elke boog is een muzikale zin en meerdere muzikale zinnen vormen samen een afgeronde melodie. Aan zo'n melodie kun je ook horen wanneer deze 'afgelopen' is. Je zou na zo'n afgeronde melodie als het ware de muziek kunnen stoppen.

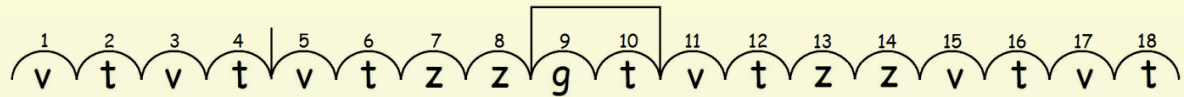
We geven een voorbeeld en laten het muziekstuk van LAS CORONELAS zo'n 15 seconden horen. Vervolgens stoppen we de muziek door te drukken op de pauzeknop na de afgeronde melodie van de trompetten na boogje 4.

De kinderen geven we de opdracht om de boogjes mee te wijzen terwijl de muziek klinkt. Wie durft op het bord de boogjes mee te wijzen? Heeft iedereen gehoord dat dit een afgeronde melodie is?

Hierna komt er een nieuwe melodie. Ook die gaan we (zo'n 15 seconden) beluisteren en geven de volgende luisteropdrachten:

- wat gebeurt er met de muziek?
- wat zou de danseres doen en wat de danser?
- herken je een nieuwe melodie?

De muziek verandert van klank. De danseres verdwijnt van het podium en de danser verschijnt erop. Je hebt een nieuwe melodie gehoord!

Zet tussen het vierde en vijfde boogje een kort verticaal streepje omdat vanaf het vijfde boogje een nieuwe andere melodie komt.

Geef de leerlingen de opdracht om bij boogje 9 en 10 (gitaar en trompet) een haakje te tekenen zoals nu in het schema te zien is.

CD PYRAMIDE 2011-I, **track 42**

Het is raadzaam uitdrukkelijk te vermelden dat ze nu veel meer op de melodie moeten gaan letten. Luister wanneer de ene melodie afgelopen is en de andere komt. Laat nu de gehele track horen.

Geef de volgende luisteropdracht: zet verticale streepjes wanneer een nieuwe melodie wordt gespeeld.

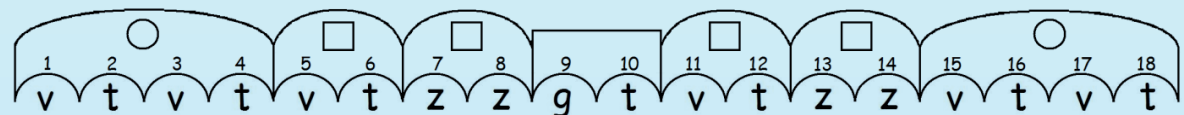
Geef, nadat de leerlingen het stuk gehoord hebben op het bord de juiste oplossing. [Antwoord: verticale streepjes moeten staan tussen boogje 4-5, 6-7, 12-13, 14-15 en een afsluitend streepje na boogje 18.]

Eigenlijk stellen de violen een vraag. En wat doen de trompetten dan? [Antwoord: zij geven het antwoord.] De violen en trompetten spelen een vraag- en antwoordspelletje, elk met hetzelfde eigen deuntje. De eerste vier boogjes vormen dus samen één geheel, één melodie.

Laat de leerlingen bij de volgende luisterronde op het volgende letten:

- wanneer is de danseres en wanneer is de danser op het podium aan het dansen?
- wat is de betekenis van het haakje bij boogje 9 en 10?

De danseres geven we aan door middel van een cirkeltje en de danser door middel van een vierkantje. We zetten alvast een cirkeltje boven de eerste vier bogen om aan te geven dat de danseres daar danst. Als er een nieuwe melodie komt, verdwijnt de danseres en komt de danser op het podium. Maar als je deze nieuwe melodie twee of nog meer keren hoort, blijft steeds de danser op het podium. Geef na afloop aan hoe het schema er uit had moeten zien door de verticale streepjes op de juiste manier met elkaar te verbinden. Bij het haakje (bij boogje 9 en 10) wordt het gangbare melodiepatroon van vraag- en antwoordspel onderbroken en rusten de danseres en danser even uit.

Wanneer in het schema met kleuren gewerkt wordt, wordt het geheel nog overzichtelijker. Het resultaat ziet er als volgt uit.

Ga na, door klassikaal vragen te stellen, of de leerlingen gehoord hebben dat de melodie onder de boogjes 5 en 6 en onder de boogjes 11 en 12 dezelfde is als wat de zangers zingen onder boogje 7 en 8 en 13 en 14. De melodie onder boogje 1 t/m 4 is ook gelijk aan die onder boogje 15 t/m 18. Op deze manier wordt de vorm en structuur van het muziekstuk duidelijk.

Wanneer dans je?

Als afsluiting van dit lesgedeelte is de klas wellicht toe aan een stukje beweging. Met bovenstaand schema op het bord is het eenvoudig voor de leerlingen om een bewegingsactiviteit op de muziek uit te voeren.

Laat, als de muziek van de danseres (cirkeltje) te horen is, alle meisjes gaan staan en in de maat bewegen op de muziek. Dat kan bijvoorbeeld door op de plaats op de muziek te marcheren. Vraag aan de klas naar andere bruikbare ideeën. Bij de muziek van de danser (vierkantje) zitten de meisjes en bewegen de jongens op de maat van de muziek. Bij boogje 9 en 10 zitten alle leerlingen op hun stoel.

Over Las Coronelas

LAS CORONELAS heeft de betekenis van 'De vrouwelijke kolonels'. Het heeft met militairen te maken. Dat is vooral te horen in het middendeel van deze muziek: na de zang komt de gitaar (boogje 9), die hier een marsachtig ritme laat horen. Bij sommige andere opnames hoor je hier één of meerdere trommen, die nog veel meer het militaire en marsachtige staccato benadrukken.

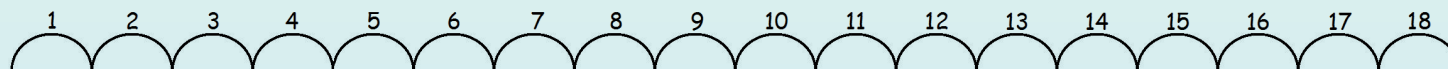
Daarna volgt een trompetsignaal met natuurtonen (boogje 10). Dergelijke trompetsignalen zijn hoorbaar bij militaire aangelegenheden, taptoes, enzovoort. Bij sommige opnames is dit trompetsignaal ook langer. Er zijn dus verschillende opnames van dit stuk in omloop. Zowel in opbouw (sommige muzikanten herhalen bepaalde gedeeltes) als in instrumentatie. Bij de hier gebruikte opname is het langzaam laten wegvloeien (fade out) toegepast na 1.40 min.

Kees van Gestel is werkzaam als vakleerkracht muziek op een basisschool in Alphen, in Ulicoten en op twee scholen in het S.B.O. in Breda en als docent muzische vorming en theorie aan de Nieuwe Veste in Breda.

Wie hoor je? De violist (v), de gitarist (g), de trompettist (t) of de zanger (z)?
Zet de letters tijdens het beluisteren onder de boogjes.

v = viool
g = gitaar
t = trompet
z = zang

KNIPBLAD 'Las Coronelas'

Pret met Pasen

Bouwstenen voor een muzikaal paasproject

Pasen is een vrolijke tijd met paashazen, kippen, al dan niet versierde eieren en tot slot kuikentjes die uit de eieren komen. We brengen je met deze bouwstenen een palet van vrolijke, muzikale paasingrediënten. Laat je inspireren door de verschillende onderdelen en gebruik ze zoals jij wilt. We wensen jullie veel paaspret.

Lesideeën voor 4-8 jarigen

1. Drie liedjes met daarbij behorende activiteiten:
 - Peter Paashaas
 - Dertig verse eieren
 - Kippenei (lesideeën op de website)
2. Twee bewegingsactiviteiten:
 - De kip en het ei
 - Wat zegt een kip (lesideeën op de website)
3. Drie meespeel-muziekstukken:
 - Breakmixer
 - Zydeco
 - Dans van de kuikentjes (lesideeën op de website)

Benodigdheden

- Cd Pyramide 2011-1, track 35-41;
- Zie verder bij elk van de onderdelen.

Ruimte

- Voor de activiteiten met liedjes en meespeelstukken het klaslokaal
- Voor de bewegings-activiteiten is een speellokaal gewenst, eventueel open ruimte in het klaslokaal

Duur

Per activiteit 5 – 15 minuten

Pia Barentsen en Dieuke van der Wielen

Inleiding

Met de ideeën in dit artikel en op de website kun je zeker vijf lessen vullen. Zing, beweeg en tover je groep om tot orkest. Bouw je lessen stap voor stap uit naar steeds een beetje moeilijker. Ga niet te snel over naar nieuwe stof en blijf herhalen wat je met je groep hebt geoefend. Wissel bijvoorbeeld het zingen eens af van groepszang naar solozang, laat kinderen optreden voor elkaar of laat de halve groep het orkest zijn terwijl de andere helft publiek is. Speel met de mogelijkheden en talenten in je groep en geniet! De bouwstenen zijn ook uitstekend te gebruiken in het speciaal onderwijs, omdat de liedteksten herhalend zijn en de muziek een duidelijke structuur biedt.

Peter Paashaas

Chris Winsemius

D G D G Gm D

1 Pe - ter Paas - haas zit aan ta - fel met een ei - tje voor z'n neus.
 2 Pe - ter Paas - haas zit aan ta - fel met z'n ei - tje voor z'n neus.
 3 Pe - ter Paas - haas zit aan ta - fel met z'n ei - tje voor z'n neus.
 4 Pe - ter Paas - haas zit aan ta - fel met z'n ei - tje voor z'n neus.

E F#7 Bm G E7 A

Stip - pel hier, stip - pel daar. Zo, dat ei - tje is wel klaar.
 Streep - je hier, streep - je daar. Zo, dat ei - tje is wel klaar.
 Klod - der hier, klod - der daar. Zo, dat ei - tje is wel klaar.
 Traan - tje hier, traan - tje daar. Bah, wat is z'n ei - tje raar.

D G Em/d G/d A/d D

'Pe - ter, ___ jij moet stop - pen', roept ie - der - een in koor.
 'Pe - ter, ___ jij moet stop - pen', roept ie - der - een in koor.
 'Pe - ter, ___ jij moet stop - pen', roept ie - der - een in koor.
 'Had je maar moe - ten stop - pen!' roept ie - der - een - in koor.

B E A D

Maar Pe - ter weet het be - ter en gaat nog e - ven door.
 Maar Pe - ter weet het be - ter en gaat nog e - ven door.
 Maar Pe - ter weet het be - ter en gaat nog e - ven door.
 'Be - gin weer o - ver - nieuw en ... ga niet té lang door.'

© Hint Music

LIEDJES

Peter Paashaas

 CD PYRAMIDE 2011-I, track 35

Nodig

- Drie grote papieren eieren, één beschilderd met stippen, één met strepen en één met klodders;
- Eventueel een kwast voor elk kind.

Het liedje PETER PAASHAAS van Chris Winsemius heeft een verhalend karakter met een leuke plot. De muziek is erg aanstekelijk. Breng jonge kinderen altijd even in de stemming door een attribuut mee te nemen. Maak van jezelf een paashaas of neem een hazenknuffel mee. Beluister met de kinderen het lied en beeld uit wat het lied vertelt. Het leukste is het als jijzelf de paashaas speelt. Je 'beschildert' een ei met duidelijke bewegingen, voor het eerste couplet maak je stippen, tijdens het tweede couplet maak je lange strepen over een ei en bij het derde couplet ben je duidelijk moe van het werk en ga je klodderen. Als je bij het laatste couplet begint te huilen door te poetsen in je ogen, zullen er kinderen zijn die daar helemaal in opgaan.

Vraag aan de kinderen of ze het geschilder kunnen horen in de muziek: het eerste instrumentale tussenstukje wordt heel staccato gespeeld (stippend), het tweede legato (strepd) en het derde stukje is hard gespeeld door de pauken (klodders).

Herhaal het lied terwijl de kinderen tijdens deze tussenstukjes meedoen met de bewegingen. Geef iedereen eventueel een kwast in de hand.

Laat bij de coupletten eerst alleen de schilderbewegingen maken, nog niet zingen, dan kan iedereen de tekst nog eens goed beluisteren, maar laat al wel het refrein meezingen: 'Peter jij moet stoppen ... nog even door'.

Het refrein mag best een beetje boos klinken, dus zet de handen maar aan de mond, alsof je roept. Let op: het laatste couplet is anders: 'Had je maar moeten stoppen...'; enzovoort.

Leer nu de coupletten aan en wijs de kinderen op de stukjes tekst die steeds hetzelfde zijn. Misschien zijn voor de eerste les de eerste twee coupletten al voldoende. Speel met de tekst en laat die vooral uitbeelden. Herhaal het lied en laat een kind Peter Paashaas zijn en met de kwast de eieren 'beschilderen'. Kinderen moeten de tekst 'doorleven'! Je kunt later de volgende coupletten toevoegen.

Hoe doet een kwast als je aan het stippen bent? Kun je ook 'stippend' zingen? Probeer maar eens bij het eerste couplet. Stippend zingen is staccato, kort zingen.

Kun je strepd zingen? Het tweede couplet wordt legato, slepend en met lange klinkers gezongen. Natuurlijk wordt het derde couplet hard en klodderig en het vierde couplet verdrietig en zielig gezongen.

Dertig verse eieren

CD PYRAMIDE 2011-I, track 36

Dertig verse eieren

Chris Winsemius

Der-tig ver-se ei - e - ren in een mand, daar-mee gaat de paas-haas door het land

oh een bot - sing, da's nou rot! Tien ver - se ei - e - ren zijn ka - pot!

Dag me-vrouw, dag me-neer, gaat 't weer? Ik moet weer ver-der, tot de vol-gen-de keer.

Hop, hop, hop, hop, hop, hop, hop.

© Hint Music

Nodig

- Drie eierdozen voor elk tien eieren;
- Een (rieten) mand;
- Dertig schudeieren;
- Eventueel: verband.

Schudeieren (shakers) zijn tamelijk goedkoop verkrijgbaar bij muziekwinkels en op internet. Ze zijn heel handig in de muziekles voor ritmebegeleidingen bij liedjes en dansen. (shakers) zijn te koop bij muziekwinkels en op internet. Ze zijn niet zo duur. We adviseren om ze aan te schaffen, ze kunnen in de muziekles gebruikt worden voor ritmebegeleidingen bij liedjes en dansen.

Vorbereiden

- Vul de kartonnen eierdozen met de schudeieren en leg ze in een mandje.
- Wind een verband om je hand.

Ook dit is een verhalend liedje van Chris Winsemius. Gebruik visuele sfeermakers om de kinderen in het verhaal te laten opgaan: de mand met eierdozen, een groot verband. Laat dan het lied op de cd horen terwijl je meezingt.

Na elk couplet haal je een doos eieren uit je mand, en tijdens het laatste couplet leg je ze er weer in.

Bij het woord *botsing* stomp je met je ene hand in je andere hand. Bij 'dag mevrouw, dag meneer' zwaai je eerst met je ene hand en dan met je andere hand.

Laat de kinderen vertellen wat er allemaal gebeurde in het lied. Hebben ze de tekst begrepen na het luisteren?

Laat het lied nog een keer horen en nodig de kinderen uit de botsing mee te 'stompen' en mee te zwaaien met 'dag mevrouw, dag meneer'. Kinderen zullen de tekst sneller onthouden als er een beweging aan gekoppeld is.

Leer daarna het refrein aan: 'Dag mevrouw, dag meneer ... hop hop'. Speel het lied nog een keer af en laat het refrein meezingen.

Leer dan het eerste couplet aan door middel van voor en na zingen (echo zingen) of per regel het lied op de cd te laten horen en na te zingen.

Als de kinderen het lied globaal kunnen meezingen deel je de schudeieren uit. Dit onderdeel kan ook in een latere les.

Zing de coupletten zonder mee te spelen met de schudeieren.

Tijdens het refrein 'Dag meneer, dag mevrouw ... volgende keer' zwaaien de kinderen de schudeieren in de maat mee in de lucht.

Bij 'hop hop' tikken de eieren van de ene knie op de andere knie. Later kunnen ook moeilijkere bewegingen als knie – schouder, schouder – schouder, rechterknie – linkerschouder ingevoerd worden.

Kunnen de kinderen het ei ook eens in de andere hand vasthouden en dan mee schudden? Dat is veel moeilijker!

Kippenei

CD PYRAMIDE 2011-I, track 38

Dit liedje is van Hans Peters jr. Lesideeën bij dit liedje vind je op de website: www.gehrelsmuziekeducatie.nl.

Hans Peters jr.

Kippenei

1 Kip, zei de boer, zei de boer, wat zie ik nou?
 2 Kop, zei de boer, zei de boer, ik schrik me dood.
 3 Hoi, riep de boer, riep de boer, een ei van goud!

Kip, zei de boer, zei de boer, dit ei is blauw!
 Kop, zei de boer, zei de boer, dit ei is rood!
 Hoi, riep de boer, riep de boer, van zui - ver goud!

Ja, zei de kip, zei de kip, dat krijg je nou: het vriest en
 Dat, zei de kip, zei de kip, komt door de haan, ik moest steeds
 Nee, zei de kip, zei de kip, dat hebt u mis: het is ge -

daar - om ziet mijn ei blauw van de kou.
 blo - zen want hij kijkt me zo lief aan.
 verfd om - dat het bij - na Pa - sen is!

© Hint Music

BEWEGEN MET MUZIEK

De kip en het ei

CD PYRAMIDE 2011-I, track 39

Nodig

- Een (rieten) mand;
- Een djembé of trommel voor elk kind. Indien niet beschikbaar, kan een tafel dienst doen als trommel.

Deze muziek, ook van Chris Winsemius, bestaat uit drie gedeelten:

- Vrolijke muziek waarbij je kippen tevreden hoort tokken als de boer voer voor ze strooit.
- Muziek van een statig rondstappende haan. Dit deel eindigt in een benauwd gekakel van de kip en een verlossende 'plok' (de kip legt een ei).

- Feestmuziek!

De drie muzikdelen volgen elkaar op, steeds in een kortere versie. Het wordt dus moeilijker om snel om te schakelen! Houd hier rekening mee!

Om de kinderen de drie verschillende muzikale delen te laten herkennen, beeld je ze uit:

- In het eerste deel maak je strooi bewegingen met één hand. Aan je andere arm hangt een mand met kippenvoer. Maak het visueel door een echte mand aan je arm te hangen.
- In het tweede deel loop je deftig in de kring met opgeheven hoofd. Stap op de maat van de muziek. Pak bij 'plok' je billen vast en maak een sprongetje.
- In het laatste deel zijn de kippen verlost van hun ei. Je danst en huppelt in het rond.

Voordat de kinderen de bewegingen zelf uitvoeren, ga je eerst de muziekstructuur verkennen met behulp van djembé's of trommels. Elk kind krijgt een djembé of trom en speelt als volgt mee.

Deel 1:	op de rand met de vingertoppen meetikken.
Deel 2:	afwisselend met de ene en de andere hand in het midden op de djembé een klap (boem) geven.
Deel 3:	armen als kippenvleugeltjes heen en weer bewegen, zittend op de plaats.

Als de kinderen de structuur van de muziek voldoende kennen, kunnen ze zelf als kip en haan gaan rondstappen en dansen. Je kunt van te voren tweetallen afspreken die om elkaar heen dansen met de armen in elkaar gehaakt. Het beste kun je in een grote kring staan. Kinderen zien elkaar en volgen elkaar in de bewegingen. Moedig aan met: "Kijk eens, dat is een goeie kip", "Wat een prachtige haan!" Bewegen is voor sommige kinderen lastig omdat je iets meer van jezelf moet laten zien.

Uitbreiding / Extra

Verdeel je groep in drieën. Elke groep speelt één muzikaal deel op de djembé of beweegt op één deel van de muziek. De andere delen zijn 'freeze'. Dit is een goede concentratie oefening: wanneer mag je wel en wanneer mag je niet spelen?

Wat zegt een kip?

CD PYRAMIDE 2011-I, track 40

Op de website www.gehrelsmuzieeducatie.nl staat de spelbeschrijving van dit bewegingsliedje.

- 8 x tik voor je buik de stokken tegen elkaar,
- 8 x tik hoog in de lucht,
- 8 x tik voor je buik,
- 8 x tik op de grond,
- 8 x tik voor je buik.

MEESPELEN MET INSTRUMENTEN

Breakmixer

CD PYRAMIDE 2011-I, track 37

Nodig

- Voor elk kind een schudei.

Geef elk kind een schudei. Leg uit dat ze mogen schudden als ze muziek horen, maar dat ze stil zijn als er geen muziek klinkt. De pauzes – breaks – komen regelmatig terug, dus genoeg kansen om het stoppen en het beginnen gelijk te krijgen. Om het de kinderen makkelijk te maken, kun je bij de eerste break de muziek even op pauze zetten om het stoppen te verlengen.

Als het duidelijk is wanneer je mag schudden en stoppen, wil je het schudden met het ei natuurlijk in de maat hebben! Oefen dit door met de voeten te stappen op de muziek. De kinderen stappen mee, zittend op hun plek. Dit moet natuurlijk super gelijk klinken. Stop als er een break is. Als het stappen in de maat goed gaat, zijn de kinderen toe aan de volgende stap: laat ze in de maat mee schudden met het ei. Varieer daarbij in hard en zacht spelen, grote bewegingen en kleine; tikken van knie naar knie, van schouder naar schouder, enzovoorts. De kinderen moeten hierbij goed naar de docent kijken. Lukt het al? Welk kind wordt 'dirigent' en geeft aan hoe er geschud wordt met het ei?

Zydeco

CD PYRAMIDE 2011-I, track 41

Nodig

- Voor elk kind een paar eetstokjes of ritmestokken;
- Voor de helft van de groep schudeitjes of maracas.

Deze muziek, uit Cirque du Soleil, is kort, snel en vrolijk en daagt kinderen uit tot een actieve meespeelhouding. Je kunt oefening 1 als tussendoortje gebruiken voor leswissels en als focusoefening. Oefening 2 vergt meer tijd en is een echte inoefening.

Oefening 1

Geef alle kinderen ritmestokken of eetstokjes. Kinderen zitten op het puntje van hun stoel klaar met de stokken in de hand. Nodig kinderen uit met: Zit je klaar? Ben je scherp? Zijn alle neuzen deze kant op? Tik met de maat van de muziek mee, steeds in stukjes van acht tellen, bijvoorbeeld:

Maak patronen of varieer wat jij wilt. Herkennen de kinderen een bepaald bewegingspatroon? Doe je steeds hetzelfde?

Speel op deze manier twee of drie keer met de muziek mee en ga dan verder met de volgende oefening.

Oefening 2

(vanaf groep 3)

- de helft van de kinderen krijgt een schudei of maracas;
- de helft van de kinderen krijgt een paar eetstokjes of ritmestokken.

ritmestokjes $\frac{4}{4}$ Haan, tok tok, haan haan

eitjes $\frac{4}{4}$ Ik leg een ei - tje

Schrijf de twee ritmes met de tekst op het bord naast elkaar. Elk ritme krijgt een andere kleur. Zo worden de twee speelgroepen duidelijk.

Deel je klas in tweeën; elke groep heeft een eigen kleur en dus een eigen ritme. Oefen de ritmes in de spreektekst met de groepen apart. Gaat dit goed? Oefen dan de ritmes afwisselend achter elkaar. Eerst de ene tekst twee maal, dan de andere tekst tweemaal.

Deel daarna de instrumenten uit per speelgroep. Oefen de ritmes na elkaar mét de instrumenten en zonder spreektekst. Blijf als een dirigent aanwijzen welke groep er speelt. Zet dan de muziek, track 41, aan en speel mee. Let op: er is een intro van acht tellen.

Je kunt de ritmes omwisselen, en een keer de instrumenten ruilen.

Zelf met kinderen nieuwe ritmes verzinnen kan natuurlijk ook. Pas de moeilijkheidsgraad aan je groep aan.

Dans van de kuikentjes

Deze muziek staat niet op cd 2011-I. Hij staat wel op meerdere eerdere cd's van de Pyramide en is op internet eenvoudig te vinden.

Op de website www.gehrelsmuzieeducatie.nl staan een ritmische spreektekst en een ritmebegeleiding bij het kuikentjesballet van Moessorgski.

Dieuke van der Wielen en Pia Barentsen geven sinds 2002 samen muziekles op reguliere en op speciale basisscholen voor kinderen met ontwikkelingsstoornissen en voor gedragsmoeilijke kinderen.

Achter de muziek aan het voorjaar in

Na de winter heeft iedereen weer zin in de lente! Ook in de groepen van Muziek op Schoot wordt het voorjaar gevierd met muzikale spelletjes en liedjes. We gebruiken schudeitjes, zingen over bloembollen en konijnen en doen een paashazendans.

Doelgroep

Kinderen van ongeveer 1,5-3 jaar met een ouder.

Met wat aanpassingen is de les ook geschikt voor dreumesen en peuters in de kinderopvang.

Doelen

De ontwikkelingsdoelen staan cursief, tussen haakjes, aangegeven bij de activiteiten.

Benodigheden

- Cd Pyramide 2011-1, track 29 – 34;
- Doorzichtige dunne sjaltjes in verschillende kleuren; één voor elk kind;
- Schuddoosje met vogelgeluid; één voor elk kind;
- Schudeitjes (zie kader op blz. 36);
- (Geplastificeerde) blikken; één voor elk kind (zie kader);
- Grote mand;
- Kleine mandjes; één voor elk kind;
- Klankstaven D, E, A.

Ruimte

Muziek op Schoot lesruimte

Tijd

Ongeveer 30 minuten

Jacqueline Stark

CD PYRAMIDE 2011-I, track 29

Hallo, hallo, hallo

Brigit Fisher

Hal - lo, hal-lo, hal - lo. Ik ben Har-le - kij-n-tje. Hal - lo, hal-lo-hal - lo, wie ben jij?

Welkomstliedje

De vaste begroetingspop zingt voor alle kinderen het welkomstliedje HALLO. Op de klankstaven speel ik een begeleiding op klankstaven D, E en A. (intellectuele en emotionele ontwikkeling: vaste lesstructuur, omgaan met spanning)

Konijn

Van mijn hand maak ik een konijn. De oren vorm ik door het omhoogsteken van wijs- en middelvinger; de kop door duim om ringvinger en pink te buigen. Ik laat het konijn 'rondspringen' en met zijn oren bewegen en zing tegelijk het lied KONIJN.

- Bij maat 1 t/m 4 springt het konijn vrolijk rond.
- Bij maat 5 en 6 beweegt het met zijn oren.
- Bij maat 7 en 8 verdwijnt het in het holletje van de andere hand.
- Bij de jongste kinderen maakt elke ouder met de ene hand een konijn.
- In een peutergroep proberen de kinderen het zelf. (fijn motorische ontwikkeling; emotionele ontwikkeling: omgaan met spanning)

Daarna komt er met de andere hand een tweede konijn tevoorschijn en zingen we het lied opnieuw. Tot slot komen de konijnen met beide handen tegelijk en zingen we de volgende tekstvariatie:

*Spring, spring, konijnen zijn blij,
springen vrolijk in de wei.
Hé, hé, wat horen ze nou... ?
Vlug in hun holletjes, gauw, gauw gauw!*

CD PYRAMIDE 2011-I, track 30

Konijn

melodie traditioneel / tekst Saskia Beverloo

Spring, spring, ko - nijn is blij. Springt zo vro - lijk door de wei.
Hé, hé, wat hoort hij nou? Vlug in zijn hol - le - tje gauw, gauw, gauw!

Aanvulling

In een vervolgles kunnen de kinderen zelf als konijnen rondspringen en aan het slot van het lied naar de ouders teruggaan.

De bolletjes

Dan pak ik een dunne doorzichtige sjaal en verstop die in mijn handen. Tegelijk krijgt één van de ouders een schuddoosje met een vogelgeluid. Ik zing het lied van de bolletjes en laat mijn handen, met daarin de sjaal, op de maat bewegen.

Vanaf maat 9 speelt de ouder mee met het schuddoosje en horen we een vogelgeluid bij het lied. Tot slot doe ik behoedzaam mijn handen open en komt de doek als een bloem naar buiten. (*zintuiglijke ontwikkeling: kijken naar de bloem*)

Vervolgens krijgen alle kinderen een schuddoosje en de ouders een doorzichtige sjaal. We zingen het lied van de bolletjes een aantal keer en laten volgens de tekst 'de vogeltjes zingen' door met de geluidsdoosjes te schudden. (*intellectuele ontwikkeling: op het juiste moment reageren met de schuddoosjes; klein motorische ontwikkeling*)

Later, bij het opruimen, zingen we een tekstvariatie op de melodie van de eerste regels van het bolletjeslied.

*Breng nu de sjaaltjes bij mij terug,
bedankt (naam), bedankt (naam),
en breng de vogeltjes ook maar terug,
dank je, goed gedaan.*

Als alles is opgeruimd pak ik de kip, waarin voor elk kind en elke ouder twee schudeitjes zijn gestopt.

CD PYRAMIDE 2011-I, track 31

De bolletjes

Herman Broekhuizen

Musical score for 'De bolletjes' in G major, 6/8 time. The score consists of four staves of music with lyrics underneath. Chords are indicated above the notes.

Er lig - gen bol - le - tjes in de grond, te sla - pen, te sla - pen, er
lig - gen bol - le - tjes in de grond, o - ver - al in 't rond. ____

Wak - ker wor - den, wak - ker wor - den, al - le vo - gel - tjes zin - gen
al - le vo - gel - tjes flui - ten. Zet de bloe - me - tjes bui - ten.

Ik schud de kip heen en weer. De kinderen luisteren en benoemen wat ze denken te horen. (taalontwikkeling: benoemen van klanken)

Daarna deel ik de eieren uit en kan het spelen beginnen. Ik zing op de oermelodie (g-e) twee keer: "rits, rats, zo doen de eitjes."

Daarna laat ik iedereen doorspelen zonder meezingen, zodat alleen de eitjes te horen zijn en voeg dan een stiltemoment in. Ik zing: "En nu is het stil (g, g, g, c), sssst... Ja!!" Uiteraard gaat iedereen na "Ja!!" weer spelen.

Deze activiteit wordt extra aantrekkelijk met piano- of gitaarbegeleiding. (muzikale ontwikkeling: reageren op muzikale tegenstellingen; emotionele ontwikkeling: omgaan met spanning; klein-motorische ontwikkeling)

CD PYRAMIDE 2011-I, track 32

Blokkenlied

melodie traditioneel / tekst Hermien Wiechers

G C

Doe de blok - ken in de ton, ja al - le - maal, ja al - le - maal. Doe de

D D G

blok - ken in de ton, en keer hem nu maar om... BOM!

Doe de eitjes in de ton

Schudeitjes zijn boeiend spel materiaal. Daarom gebruiken we ze ook nog voor de volgende activiteit.

Tijdens het zingen van een tekstvariatie op de melodie van het BLOKKENLIED wordt het blik gevuld met de eieren en vervolgens omgekeerd. (klein-motorische ontwikkeling) Het is fijn om bij deze activiteit wat meer eitjes te hebben.

Om de scherpe bovenrand van een (liter)blik plak je eerst een stuk stevig tape. Daarna bekleed je het blik met plakfolie.

De schudeitjes zijn kant en klaar in een muziekzaak te koop, maar ook goed zelf te maken. Voor Pasen zijn er volop sier eitjes in de winkels te vinden. Kies voor eitjes van hard plastic: die klinken het best. Haal eerst het strikje eraf en vul de eitjes door het ontstane gaatje met wat rijst, kraaltjes of kunststof korrels. Daarna stop je het gaatje dicht met wat kit. Het is een priegelwerkje, maar zo heb je voor weinig geld veel kleurige eitjes.

De paashazendans

 CD PYRAMIDE 2011-I, **track 34**
(Muziekfragment Hupsakee)

Na verloop van tijd verzamel ik alle eitjes in een grote mand. Vanuit die mand brengen de 'paashazen' de eitjes springend naar de andere kant van het lokaal, waar voor elk kind een klein mandje klaar staat. Voor de jongste kinderen is springen nog moeilijk; zij lopen naar de overkant. (*groot-motorische ontwikkeling*)

Als alle eitjes, de grote mand en de kleine mandjes zijn opgeruimd, gaat iedereen in een kring op de grond zitten. Ik zing alvast de twee eerste melodische regels van het lied WIEBELEI met de volgende tekstvariatie en herhaal die tot iedereen een plek gevonden heeft:

Kom maar zitten op de grond en maak een mooie kring.

Nu wordt het tijd voor een rustige afsluiting.

 CD PYRAMIDE 2011-I, **track 33**

Wiebelel

De ouders nemen hun kind op schoot en omarmen het. Ze zingen het lied en wiegen mee op de maat. (*muzikale ontwikkeling: maatgevoel en kennismaken met een andere toonaard: mineur: sociale emotionele ontwikkeling: contact ouder – kind*)

Vaak geef ik meer 'knuffeltijd' door het herhalen van de eerste vier maten.

Bij maat vijf maken de ouders hun armen los om hun kind bij de laatste maat omhoog te tillen. Het is leuk om dit optillen een paar keer te herhalen en daarbij het stijgende interval 'piep piep' te zingen!

In een volgende les gebruiken we bij dit liedje speelgoed(opwind)kuikentjes.

De ouders en/of kinderen vormen dan met hun handen een ei om het kuiken heen en wiegen het heen en weer. Nadat bij 'krak' de handen open zijn gegaan, winden ze het kuiken op, dat bij 'piep piep' vrij mag rondlopen.

Ook deze lenteles sluiten we af met het vaste afscheidslied.

Jacqueline Stark is docent Muziek op Schoot bij muziekcentrum Harlekijntje in Veenendaal en Wijk bij Duurstede en bij twee kinderdagverblijven. Zij heeft een eigen lespraktijk in Wijk bij Duurstede als piano- en dwarsfluitdocent.

De foto's zijn gemaakt door cursisten in Veenendaal.

Bronnen

- *De bolletjes:*
Herman Broekhuizen,
Zingen in de Kring,
uitgeverij De Toorts,
Haarlem.
- *Blokkenlied:*
Hermien Wiechers,
Muziekkriebels,
uitgeverij SPW. Amsterdam
- *Konijn en Wiebelel:*
Saskia Beverloo
- *Hupsakee:*
Cd Peuters dansen! Deel 1,
Nevofoon

Wiebelel

Saskia Beverloo

Wie - bel, wie - bel, wie - bel - ei, jij ligt lek - ker warm bij mij.

'Kraak', zegt nu het wie - bel - ei. Dag kui - ken, daar ben jij. Piep, piep

Berichten

Samenstelling: Eefje Jansen

Wat muziek doet met kinderhersenen

Wetenschappers hebben stijgende belangstelling voor de invloed van muziek op de hersenen. Het Jeugdcultuurfonds Nederland vroeg wetenschapsjournalist Mark Mieras om het meest recente onderzoek op een rijtje te zetten. De voorlopige conclusies uit het onderzoek: zingen en musiceren ondersteunt de ontwikkeling van sleutelvaardigheden als luisteren en lezen en stimuleert de emotionele intelligentie.

Info: jeugdcultuurfonds.nl > laatste nieuws

Muziek verrijkt het menselijk brein

In het vorige bericht werd reeds benoemd dat wetenschappers stijgende belangstelling hebben voor de invloed van muziek op de hersenen. In het tv-programma Vrije geluiden vertelt neuropsycholoog Erik Scherder zeer boeiend over de positieve invloed van muziek op het menselijk brein. Hij vertelt hoe muziek ons brein vooral op jonge leeftijd sterk verrijkt en hoe dit op latere leeftijd doorwerkt. Zijn verhaal is zeker de moeite waard om bekeken en beluisterd te worden, dit kan via uitzendinggemist.nl. Het betreft de uitzending van Vrije geluiden van 12 december 2010, het fragment waarin Scherder aan het woord is begint op 26'45.

Bekijken: uitzendinggemist.nl > vrije geluiden 12 dec

Muziek maakt genotsstof aan

Bij het luisteren naar favoriete muziekstukken maken de hersenen de 'genotsstof' dopamine aan. Dat hebben wetenschappers van de McGill Universiteit in Montreal met hersenscans aangetoond, meldt het tijdschrift Nature Neuroscience. De onderzoekers kozen voor het onderzoek verschillende soorten instrumentale muziek. De deelnemers moesten naar punk, klassiek, jazz, tango en doedelzakmuziek luisteren. De proefpersonen die hun favoriete muziek hoorden, vertoonden een stijging van het dopamine-niveau met 6 tot 9 procent. Dopamine speelt een grote rol bij het ervaren van genot, blijdschap en welzijn en wordt ook opgewekt bij drugsgebruik, seks en eten.

Bron: Volkskrant.nl

Zebrapad Abbey Road wordt Brits erfgoed

Het zebrapad bij de Abbey Road studio's in het noorden van Londen heeft een vermelding gekregen op de Britse erfgoedlijst. De oversteekplaats werd beroemd door The Beatles, die erop poseerden voor de hoesfoto van hun album Abbey Road uit 1969. De Abbey Road opnamestudio, net als het zebrapad een bedevaartplek voor fans van The Beatles, stond al op de erfgoedlijst. De popgroep nam hier een reeks albums op. Leuk weetje: het originele zebrapad werd meer dan dertig jaar geleden al enkele meters verplaatst.

Bron: Volkskrant.nl

Concertgebouw vindt kapitaalkrachtige partner voor educatie en ontwikkeling

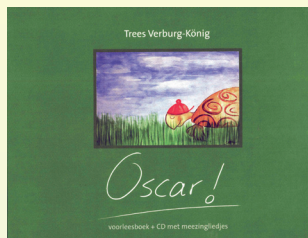
Met ingang van 1 januari 2011 is Het Concertgebouw een corporate partnership aangegaan met Deutsche Bank voor een periode van ten minste 5 jaar. De missie van Deutsche Bank, 'Passion to Perform', sluit naadloos aan bij die van Het Concertgebouw: 'Mensen verrijken met de mooiste muziek'. Het partnership richt zich met name op de activiteiten die Het Concertgebouw sinds tien jaar ontwikkelt op het gebied van educatie en participatie. Ook zal worden ingezet op de ontwikkeling van jong talent, onder meer door het instellen van de Deutsche Bank Young Talent Award.

Info: cultureelpersbureau.nl

Verlinde en Borsato maken basisschoolmusical

Producent Albert Verlinde heeft op initiatief van zanger Marco Borsato de schoolmusical *Voor kids gaat de zon op* gemaakt. De musical is in samenwerking met Warchild ontwikkeld voor kinderen van groep acht. De musical gaat over de problematiek van oorlogskinderen en bevat twee nummers van Marco Borsato. Scholen kunnen het script van de productie downloaden en krijgen de muziek vervolgens toegestuurd.

Info: warchildschoolmusical.nl

Oscar!

Voorleesboek + CD met meezingliedjes

Uitgave: Schunck,
Postbus 1, 6400 AA Heerlen,
Tel. 045-5772200,
www.schunck.nl

Het voorleesboek met cd kost €14,95. Boek en cd zijn ook in een pakket te verkrijgen, met onder andere twee vingerpopjes, twee sushi stokjes als ritmestokjes en een kleurplaat. Het complete pakket kost €19,95

Oscar!

Is het verhaal over schildpad Oscar die buiten door het hoge gras loopt. Plotseling gaat het regenen en waaien. Oscar wordt bang en verstopt zich in zijn schild. Na een poosje komt Lodewijk de Haas. De regen is voorbij en hij roept Oscar om weer tevoorschijn te komen. Samen dansen de schildpad en de haas in de zon.

Het boek Oscar! is geschreven en geïllustreerd door Trees Verburg-König. Het is een mooi, kleurig boekje, in een gebonden uitvoering met een harde kaft. Zeven grote illustraties versieren het boek, waarbij steeds een deel van het verhaal wordt verteld. Daarnaast staan er liedjes in het boek: een liedje waarbij Oscar rustig rondloopt, een regenliedje en een swingend liedje, waarbij Oscar en Lodewijk samen dansen.

Op de cd hoor je eerst het complete verhaal samen met de gezongen liedjes; met begeleiding van gitaar, contrabas, accordeon en verschillende ritme instrumenten. Daarna volgen de liedjes nogmaals, nu zonder verhaal. Handig voor het instuderen van de liedjes.

Op de cd worden de kinderen uitgenodigd mee te doen en bijvoorbeeld het lopen van Oscar te imiteren. Sommige teksten zijn hierbij vreemd, bijvoorbeeld: 'Lopen jullie mee, met de handen op de benen?'

Het boek is vooral leuk voor leidsters in de kinderopvang en peuterspeelzalen. Het biedt hen een boek dat zonder veel voorbereiding makkelijk bruikbaar is.

Voor Muziek op Schoot docenten zal het boek weinig nieuws bevatten, er bestaan al veel verhalen en liedjes over regen en wind. Het verhaal van Oscar is ook niet erg boeiend en de liedjes zijn weinig verrassend.

Jacqueline Stark

Hoge noot

Op zolder vond ik een doos met oude Pyramides, vanaf het nulnummer tot en met de negenendertigste jaargang. Nagenoeg compleet en vele exemplaren zelfs in meer-voud.

Belangstelling? Dan uiterlijk 31 maart reageren naar joep1950@hetnet.nl

Reageer je na 31 maart?

Jammer alles is dan in de kliko beland.

(Advertentie)

Muziekinstrumenten • Muziekmethodes • Muziekboeken • Muziekcadeautjes enz.

WWW.MUSICKIDSWEB.NL

Dè online muzikwinkel voor het muzikale kind!

Wekelijks nieuwe producten!

Muziekschool en Muzikwinkel Nicolaas Beetsstraat 17
3221 TR Hellevoetsluis Tel. 0181-325067 E-mail info@musickidsweb.nl

(Advertorial)

INTERESSANTE INFORMATIE OVER MAGIX MUSIC MAKER VOOR
VAKLEERKRACHTEN MUZIEK, MUZIEKDOCENTEN EN STUDENTEN MUZIEK

Music Maker

In het vorige nummer van de Pyramide stond een artikel over Magix Music Maker. Met dit programma kunt u uitstekend klassikaal muziek maken. MAGIX heeft speciaal voor het onderwijs een speciale netwerkversie tegen zeer schappelijke prijzen. Meer informatie over deze software, genaamd Academic Suite, vindt u op www.magix.nl, en dan de button 'Partner' en dan 'Schoolsoftware'.

Tevens geeft Magix in April een gratis cursus over Magix Music Maker voor vakleerkrachten muziek, muziekdocenten pabo en docenten werkzaam in het muziekonderwijs. Deze cursus vindt plaats in Utrecht, exacte datum en locatie is nog niet bekend. Bovendien krijgt iedere participant het pakket gratis, om er thuis mee aan de slag te gaan.

U kunt zich aanmelden voor deze gratis cursus door een e-mail te sturen naar pieter@magix.nl. Ook voor meer informatie over de Academic Suite kunt u bij hem terecht.

Gehrels Muziekeducatie

'Meer met Muziek'

Landelijke Studiedag, Zaterdag 26 maart 2011,
Marnix Academie, Utrecht

Met workshops over

- ontwikkelingsgericht muziekonderwijs,
- jazz in de klas, creative music making,
- het digibord,
- bijzondere dreumesen,
- breinvriendelijk musiceren,
- muziek en bewegen,
- improviseren,
- en nog veel meer.

Prof. Dr. Henkjan Honing zal een
lezing verzorgen met als titel:

'Iedereen is muzikaal'

Wat we weten over het
luisteren naar muziek.

WWW.GEHELSMUZIEKEDUCATIE.NL

• Muziekhoeken • Muziekinstrumenten • Lespakket Boomwhackers •

KINDER
MUZIEKWINKEL.COM

• [LL Kindermuziekwinkel](http://LL.Kindermuziekwinkel) • www.kindermuziekwinkel.com •